

Voorjaarsnota 2020

In deze voorjaarsnota gaan we, naast ontwikkelingen in het huidige begrotingsjaar, in op het financiële meerjarenperspectief van de Provincie Zeeland. Bovendien vindt de kaderstelling van de begroting 2021 en meerjarenperspectief 2022 – 2024 plaats in deze nota.

Voorjaarsnota 2020

Datum: 14 april 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Algemene ontwikkelingen	7
1.1. Landelijke context	7
1.2. Vertaling naar Zeeland	7
2. Doorkijk op strategische opgaven	9
2.1. Inleiding	9
2.2. Doorkijk op de strategische opgaven	10
2.3. (Doorkijk naar) nieuwe opgaven	12
2.4. Recapitulatie financiële besluiten	13
3. Ontwikkelingen uitvoeringsprogramma's	14
3.1. Inleiding	14
3.2. Ontwikkelingen in de uitvoeringsprogramma's	14
3.3. Grote projecten	25
3.4. Recapitulatie financiële voorstellen	27
3.5. Personele consequenties op lopende uitvoering	28
4. Overige ontwikkelingen	31
4.1. Instandhouding infrastructuur	31
4.2. Uitvoering wettelijke milieutaken	35
4.3. Ontwikkelingen provinciefonds	37
4.4. 1 ^e ronde budgetbewaking	39
4.5. Overige financiële ontwikkelingen	42
4.6. Grondbeleid	44
5. Financieel perspectief	46
5.1. Vertrekpunt	46
5.2. Recapitulatie financieel meerjarenperspectief	46
5.3. Ontwikkeling algemene reserve en weerstandsratio	48
5.4. Ontwikkeling Investeringsagenda	49
6. Kaderstelling begroting 2021 en verder	51
6.1. Omvormen van de begroting naar de uitvoeringsprogramma's	51
6.2. Toevoegen jaarschijf 2024	51
6.3. Indexering	52
Bijlagen	53
Bijlage 1: Ontwikkeling grondbank en kavelruil	53
Bijlage 2.1: Uitvoeringsstrategie Groen (losse bijlage)	
Bijlage 2.2: Uitvoeringsstrategie Openbare Verlichting (losse bijlage)	
Bijlage 3: Advies compensatie Zeeland Provinciefonds (losse bijlage)	

Inleiding

In de eerste twee maanden van 2020 was het coronavirus nog letterlijk ver weg. Dat speelde alleen in China. Zeeland stond in het teken van de stikstofproblematiek, de marinierskazerne die niet doorging, en andere grote transitie's, die veel menskracht vroegen.

In de week waarin wij in het college de besluiten uit deze Voorjaarsnota hebben voorbereid, werden de eerste maatregelen van kracht. En vanaf dat moment werd alles anders. Het openbare leven viel zo ongeveer stil; Zeeland ging dicht voor toeristen. Iedereen heeft de gevolgen gevoeld van de maatregelen, die noodzakelijk waren om te voorkomen dat de crisis zo groot zou worden, dat ons zorgsysteem het niet meer aankon.

Onze gedachten gaan uit naar iedereen die getroffen is. Natuurlijk vooral in de kring van hen die dierbaren moeten missen, of nog lange tijd de gevolgen van het virus moeten dragen. En met dankbaarheid kijken wij naar de enorme inzet die in alle geledingen van de zorg is geleverd – met alle persoonlijke risico's van dien.

Ook voor de uitvoering van ons coalitieakkoord zal de coronacrisis gevolgen hebben. Zeker bij de strategische opgaven en andere processen, waarin we juist samen met anderen het verschil willen maken. Maar wanneer de maatregelen langer duren, zullen ook andere processen vertraging ondervinden. Wij hebben u in de afgelopen weken met regelmaat geïnformeerd over de consequenties daarvan.

Wij hebben stilgestaan bij de vraag wat dit moet betekenen voor de Voorjaarsnota. Enerzijds is het niet realistisch om te veronderstellen dat - naast de uitvoering van de bestaande ambities uit de begroting - de nieuwe ambities die wij in onze voorbereiding hebben geformuleerd onverkort uitgevoerd kunnen worden. Vertraging in de uitvoering is onvermijdelijk. Aan de andere kant is het juist in tijden van crisis aan overheden om met duurzame investeringen de economie weer zoveel mogelijk op gang te brengen. En wij willen klaar staan om alle processen weer op volle stoom te brengen zodra de omstandigheden dat toestaan.

Deze Voorjaarsnota is daarmee anders dan andere Voorjaarsnota's. Wat precies wel of niet lukt, en of er bijstellingen van beleid nodig zijn, is nu nog niet met zekerheid te zeggen. Onze hoofdkeers op dit moment is zorgen dat wat uitgevoerd kan worden, ook daadwerkelijk uitgevoerd wordt. Daar vragen wij u de ruimte voor, om te voorkomen dat we dingen geblokkeerd hebben, die achteraf gezien uitgevoerd hadden kunnen worden. Daarom achten wij het niet verstandig om op voorhand zelf ook al zaken te temporiseren: Tegelijkertijd wij zijn van mening dat de periode tot aan de Najaarsnota te lang is om te wachten met verdere informatie en willen daarom in een (tussentijds) Zomerbericht u een scherper beeld geven van wat wel en niet gerealiseerd kan worden, zo nodig samen met aanvullende besluiten.

Waar mogelijk hebben wij de verwachte vertragingen, met name in de processen rond de strategische opgaven, verwerkt in deze nota. We houden rekening met vertraging in de uitgaven, door uit te gaan van overprogrammering in de begroting 2020: de uitgaven zijn begroot op bijna € 2 miljoen meer dan de ruimte is er is. Via een algemene taakstelling op dit tekort blijven we

toch binnen de financiële kaders. Wij achten dat te verdedigen, omdat de ervaring van de afgelopen jaren is dat er altijd overschotten resteren in de jaarrekening. Door op deze manier te werken is de ruimte om te realiseren wat gerealiseerd kan worden maximaal.

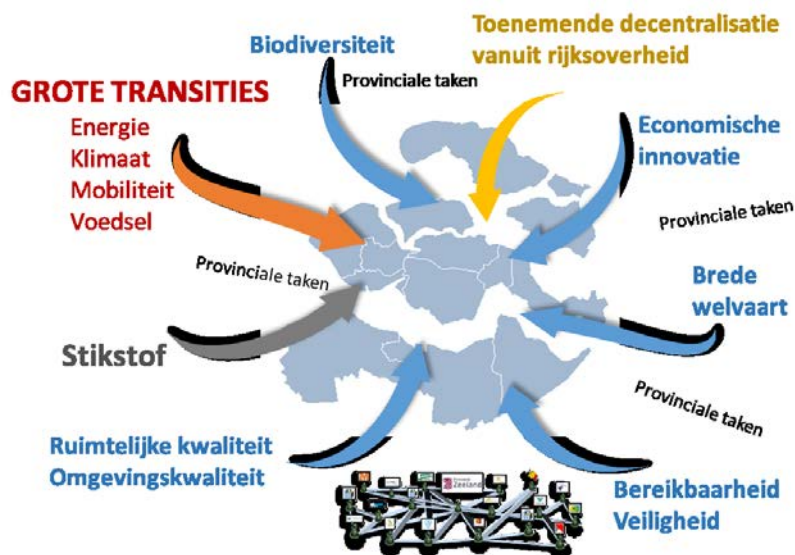
De financiële gevolgen van de coronacrisis op langere termijn zijn nog niet duidelijk. Wij willen, wanneer de ergste crisis voorbij is, ons richten op herstel van de Zeeuwse economie, om zichtbaar te maken waar de grootste klappen zijn gevallen, en wat daar aan te doen is. Wij trekken in deze Voorjaarsnota € 2 miljoen uit voor steun aan het Zeeuwse bedrijfsleven, in aanvulling op Rijksmaatregelen. Het is niet uit te sluiten dat er meer nodig zal blijken te zijn. Daar komen we in het Zomerbericht terug. Wanneer zou blijken dat aanvullende financiële noodmaatregelen nodig zijn, die niet op nadere besluitvorming kunnen wachten, zullen wij zo nodig een beroep doen op de algemene reserve en u daar achteraf verantwoording over afleggen. Voor nu is onze allereerste prioriteit om Zeeland en de Zeeuwen zo snel mogelijk uit deze crisis te helpen.

1. Algemene ontwikkelingen

1.1. Landelijke context

De uitdagingen voor ons als Provincie zijn groot. Een jaar of acht geleden was het adagium bij overheden: je gaat er over of niet. Bij voorkeur één, maar maximaal twee overheidslagen waren betrokken bij een onderwerp. Provincies trokken zich terug op hun kerntaken.

In de vorige kabinetsperiode is geconstateerd dat met alle uitdagingen die op ons afkomen, die benadering niet werkt. De samenhangende vraagstukken en noodzakelijke transitieën zijn zo groot, dat niemand dat alleen aan kan. Dat heeft in 2018 geleid tot het interbestuurlijk programma, een agenda die definieerde waar in ieder geval samenwerking tussen alle overheidslagen noodzakelijk was. In Zeeland heeft dat in de vorige coalitieperiode geleid tot een strategische agenda van 12 maatschappelijke opgaven. Netwerksturing deed zijn intrede: het besef dat samenwerking met alle betrokken partijen, met respect voor ieders rol, verantwoordelijkheden, bevoegdheden én agenda, noodzakelijk is.

1.2. Vertaling naar Zeeland

We kunnen constateren dat het belang van de provincies, als middenbestuur, in de afgelopen jaren sterk is toegenomen. In vrijwel alle cruciale dossiers wordt een belangrijke rol gevraagd van de provincies: bij energie, klimaat, mobiliteit en al helemaal bij stikstof, omgevingsbeleid, voedsel en biodiversiteit. Kortom: er wordt veel van ons verwacht. Zelfs zo veel, dat we constateren dat we in dat grote strategische speelveld op zoek moeten naar een balans: we kunnen immers niet alle vraagstukken zelf trekken of bij anderen neerleggen. Wat is de positie van waaruit we onze rol invullen? Hoe vullen we netwerksturing in: waar nemen we het voortouw, en waar laten we dat aan partners? Wat willen we, en wat kunnen we, niet alleen financieel, maar ook met de personele capaciteit die we hebben? En wat willen en kunnen onze partners? Er is geen eenvoudig antwoord op deze vragen. Dat zal in de komende tijd, en misschien wel permanent een afweging en een zoektocht zijn tussen ons, u als staten, onze partners en onze eigen organisatie.

Wij hebben verder geconstateerd dat beschikbare personele capaciteit inmiddels minstens zo maatgevend is als onze financiële mogelijkheden voor wat we wel en niet kunnen. Op sommige plaatsen in de organisatie, met name in coördinerende functies, was acute versterking nodig omdat de grenzen van het haalbare bereikt waren. En hoewel op dit moment ook veel werk noodgedwongen stil ligt, willen wij toch maximaal klaar staan om, zodra dat kan, wel volop uitvoering te geven aan ons coalitieakkoord. Een logisch vervolg daarop is dat we in deze Voorjaarsnota “inclusief programmeren”: dat wil zeggen dat bij nieuwe ambities in de financiële consequenties zo nodig ook een personele component is opgenomen, wanneer uitvoeringscapaciteit of specifieke competenties onvoldoend beschikbaar zijn. Natuurlijk bezien we steeds wat er met de eigen medewerkers kan en breiden we de capaciteit alleen uit, wanneer dat evident nodig is.

Vanaf het najaar van 2019 is de opzet van het coalitieakkoord, met een onderscheid in opgaven en uitvoeringsprogramma's ook doorvertaald in de werkwijze van de organisatie. In de opgaven ligt het accent op het oppakken van grote vraagstukken, waarbij netwerksturing de aangewezen werkwijze is, en we samen met onze partners zowel het probleem, als de oplossingen die we zien uitwerken. Dan gaat het om de energietransitie, inspelen op een veranderend klimaat, toewerken naar een ander mobiliteitssysteem, het positioneren van Zeeland en het ontwikkelen van een omgevingsvisie, als algemene beleidsmatige koepel boven al ons werk. De uitvoering van het lopende beleid, en nieuwe ambities die voortkomen uit de opgaven vindt plaats in uitvoeringsprogramma's, en in grote projecten. In de onderstaande hoofdstukken lichten we de ontwikkelingen verder toe.

2. Doorkijk op strategische opgaven

2.1. Inleiding

De strategische opgaven richten zich op de grote vraagstukken voor de komende periode, die ook onderling samenhangen. De opgaven zijn dynamisch en per definitie tijdelijk. Opgaven leiden tot een strategisch plan, dat vervolgens via een uitvoeringsprogramma wordt uitgevoerd. Voor de vijf opgaven die in het coalitieakkoord zijn benoemd geldt een eigen planning en timing:

Figuur opgaven: dit figuur is opgesteld voor het uitbreken van de crisis, vanwege vertraging die nu optreedt schuiven ook de genoemde data naar alle waarschijnlijkheid naar achteren.

Wij zien rondom stikstof een grote dynamiek en tal van vraagstukken ontstaan, die ook op korte termijn om een samenhangende aanpak samen met onze partners vragen. Daarom stellen wij voor om een nieuwe opgave rond stikstof te benoemen en dat dossier toe te voegen aan de bestaande opgaven.

Gevolgen corona

De invloed van het coronavirus op de planning en voortgang is het meest voelbaar bij die opgaven, waar grote bijeenkomsten gepland waren en ook nodig zijn voor het draagvlak en de gezamenlijke beeldvorming. Hoe verder de ontwikkeling van de opgaven is, hoe kleiner de impact zal zijn. Bij een keuze tussen vertragen of tempo houden maar draagvlak verliezen, is onze keuze dat het draagvlak maatgevend is. Daarmee accepteren we de vertraging die nodig is als gevolg van de coronacrisis. Speciaal punt van aandacht is de Omgevingsvisie. Tot voor kort stond de invoeringsdatum vast op 1 januari 2021, maar recent is bekend geworden dat die invoeringsdatum in overleg tussen het Rijk en de andere overheden verschoven zal worden.

2.2. Doorkijk op de strategische opgaven

2.2.1. *Energietransitie*

De energietransitie richt zich op het voorkomen van nog verdere klimaatverandering door het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Het beoogde doel (maatschappelijke effect) is om met elektriciteitsproductie, mobiliteit, verwarming en industrie 49% minder CO₂ uit te stoten in 2030 dan in 1990. De uiteindelijke stip op de horizon is 95% CO₂-reductie in 2050.

Nu de regionale energiestrategie is afgerond, gaat de RES over naar de fase van uitvoering. Die wordt beschreven in paragraaf 3.2.6, in het programma “Energie op klimaat!”.

2.2.2. *Ruimtelijke kwaliteit*

Op 1 januari 2021 zou de Omgevingswet in werking treden. Volgens de oorspronkelijke planning moesten Provincies op dat moment beschikken over een (door PS vastgestelde) Omgevingsvisie, omgevingsverordening en de daarbij horende milieueffectrapportage. Vanwege de vertraging die optreedt in het proces om te komen tot een breed gedragen Zeeuwse Omgevingsvisie is de datum van 1 januari 2021 niet langer haalbaar. Omdat dit breed speelt in Nederland, is het Rijk van plan de datum van het inwerkingtreden van de Omgevingswet uit te stellen. De nieuwe datum is nog niet bekend. Daarom is ook nog niet duidelijk of dit uitstel van de wet voldoende zal zijn om het proces, zoals wij dat willen volgen, uit te voeren. We verwachten dat dit uitstel ook extra lasten met zich mee zal brengen in 2021. Daarover zullen we u uiterlijk in het najaar informeren, zodat dit ook in de begroting 2021 betrokken kan worden.

In het verleden was de samenwerking met onze partners bij omgevingsplannen beperkt tot informeren en raadplegen. Voor het traject om te komen tot een Zeeuwse Omgevingsvisie is samen met onze netwerkpartners juist gekozen voor een vergaande vorm van participatie, namelijk “co-creatie”. Dat wil zeggen dat het netwerk met ons meeschrijft aan de bouwstenen die de basis gaan vormen voor de Zeeuwse Omgevingsvisie. Ook de Omgevingsvisie zelf, die wordt gevormd vanuit de bouwstenen, zullen we samen met het netwerk vorm proberen te geven. Op basis van de Omgevingsvisie zullen uitvoeringsprogramma's opgesteld worden. Verder wordt in 2021 gezien hoe we de Omgevingsvisie flexibel en actueel houden. Daarom starten we na de vaststelling van de Omgevingsvisie ook direct met de eerste herziening van de Omgevingsvisie en –verordening. Voorlopig is het beeld dat daarna de strategische opgave is afgerond.

2.2.3. *Slimme mobiliteit*

Voor de leefbaarheid en (economische) vitaliteit van Zeeland is het van groot belang dat mensen veilig, snel en gemakkelijk van deur tot deur kunnen reizen. Door technologische veranderingen ontstaan nieuwe mogelijkheden: de grenzen tussen openbaar en privaat vervoer vervagen, en nieuwe technieken bieden kansen voor het verhogen van de veiligheid en het gebruik van de fiets- en weginfrastructuur. In de opgave Slimme Mobiliteit zoeken we samen met onze partners naar een sterker en robuuster mobiliteitssysteem in Zeeland op basis van al die ontwikkelingen. Uitgangspunt is het perspectief van de reiziger. Slimme en schone mobiliteit gaan

daarbij hand in hand, zodat ook de klimaatdoelstellingen ten aanzien van mobiliteit worden gerealiseerd.

Op basis van de vastgestelde notitie netwerksturing werken we aan het steeds concreter invullen van ambities, doelen en aanpak, bijvoorbeeld via leerervaringen vanuit andere regio's. Via de tussenstap van een richtingennotitie leidt dat in 2021 tot een regionale mobiliteits-strategie, die input voor de Omgevingsvisie vormt.

Vooruitlopend daarop vertaalt de opgave zich ook in concrete maatregelen in het programma Mobiliteit op maat, bijvoorbeeld rond de inzet van elektrische bussen. Daarnaast zijn we met verschillende partijen in gesprek over mogelijke pilots in het kader van het Living Lab Slimme Mobiliteit Zeeland en met de NS en ministerie van I&W over versnelling van de treinverbinding. In de doorkijk van de investeringsagenda houden we rekenen met deze projecten.

2.2.4. Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. Hierdoor nemen de risico's als gevolg van droogte, wateroverlast, hitte en overstromingen toe. Dat levert risico's op voor onze economie, gezondheid en (water)veiligheid.

In 2020 wordt de Klimaatadaptatie Strategie Zeeland (KaSZ) gezamenlijk met Zeeuwse overheden en partners opgesteld. In de KaSZ wordt een lijn uitgezet op welke manier Zeeland klimaat-robuust kan worden ingericht en welke partij(en) hiervoor aan de lat staan.

De KaSZ leidt tot een uitvoeringsprogramma op Zeeuws niveau, met een onderscheid tussen quick-wins en uitvoeringsprojecten. Op dat moment is de opgave afgerond en gaat de uitvoering over naar het uitvoeringsprogramma "Energie op klimaat!". Middelen, ambities en organisatie komen in het kader van de vaststelling aan bod. Een voorstel hiervoor volgt in de tweede helft van 2020.

In het derde kwartaal van 2020 wordt door het Rijk het Deltaprogramma 2021 gepresenteerd. Het Deltaprogramma schetst een beeld van deltabeslissingen en voorkeursstrategieën voor de komende 6 jaar, waarmee Nederland veilig, klimaatbestendig en waterrobuust wordt gemaakt tot 2050. Afhankelijk van de daadwerkelijke ontwikkeling van de zeespiegelstijging kunnen de opgaven voor de periode daarna ingrijpend wijzigen. Dat vraagt de komende jaren een proces van joint fact finding om te komen tot gedeelde kennis, maatschappelijke betrokkenheid en gezamenlijke keuzes. Een voorstel voor de manier waarop Zeeland bij dat proces aansluit volgt later in 2020. Daarnaast wordt op dit moment in het kader van de Zuidwestelijke Delta een Gebiedsagenda opgesteld.

2.2.5. Zichtbaar Zeeland

In Zeeland is het uitstekend wonen, leven en werken. Maar buiten Zeeland weet lang niet iedereen dat. Het imago van Zeeland is nog te veel: leuk voor een weekendje en vakantie, maar niet om te wonen. Het vergt een lange adem om dat beeld bij te stellen. En dat is nodig, want Zeeland staat – net als de rest van Nederland trouwens – voor grote uitdagingen als het gaat

om het vinden van personeel. Dat is niet alleen op te lossen met het opleiden van jongeren, bijscholen van mensen die nu geen werk hebben en mensen van werk naar werk te leiden. We zullen ook veel mensen van buiten Zeeland moeten halen. En dat is een uitdagende doelstelling. Want mensen hebben behalve werk ook vaak partners (met werk), kinderen, familie en andere (sociale) bindingen met een regio waar ze wonen. Dus om mensen aan te kunnen trekken is een geïntegreerde aanpak op aantrekkelijk imago, wonen, studeren, ondernemen, recreëren en werken nodig.

Om dit alles te bereiken streven we naar één uitvoeringsorganisatie met een samenhangende merk- en marketingvisie, positioneringsstrategie en een digitaal fundament. Met zo'n organisatie borgen we structurele strategische en operationele samenwerking tussen de toeristische marketing (VVV), de promotie en acquisitie van bedrijven (onderdeel van Impuls: Invest in Zeeland) en de marketing gericht op vestigers. Het streven is om per 1 januari 2021 een krachtige marketingorganisatie operationeel te hebben. Op de structurele kosten en verdeling daarvan over de partners komen we uiterlijk dit najaar terug.

Tot die organisatie er is, blijven wij de marketing van Zeeland als aantrekkelijke regio om te leven, werken en studeren uitvoeren, via campagnes, evenementen en het platform www.zeelandlandinzee.nl. Om de voorbereiding van die marketingorganisatie (onder andere governance en digitale strategie) en de tijdelijke uitvoering van de marketingactiviteiten wonen, studeren en werken verder uit te werken, stellen we voor om in 2020 € 415.000 uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen.

2.3. (Doorkijk naar) nieuwe opgaven

2.3.1. Stikstof

Sinds de uitspraak van de Raad van State in mei 2019 is stikstof in snel tempo een vraagstuk geworden waar heel Nederland mee worstelt, en Zeeland dus ook. Op die reden stellen wij voor dit vraagstuk ook als (nieuwe) strategische opgave op te nemen. Dat betekent dat deze opgave ook als onderwerp in de investeringsagenda wordt opgenomen.

In 2019 is ervoor gezorgd dat het juridisch kader op orde kwam via beleidsregels, zodat vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet voor stikstof verleend konden worden. Dit jaar richten we ons meer op (middel)lange termijn doelen, op basis van een strategische aanpak stikstof, die in samenspraak met externe partners is opgesteld. We richten ons op drie lijnen: een dalende stikstofdepositie, het versterken van de natuur, en monitoring en communicatie.

De opgave beweegt zich hier continu tussen zowel het opstellen van regelgeving en het doorvertalen en experimenteren in vergunningverlening, naar het samen met partners uitdenken van bronmaatregelen naar het ontwikkelen van instrumentarium tot het opzetten van gebiedsprocessen.

Om over voldoende procescapaciteit voor de Zeeuwse opgave te kunnen beschikken, stellen we voor om de benodigde middelen hiervoor (2020: € 381.000; 2021 én 2022: € 645.000; 2023: € 491.000; 2024: € 167.000) beschikbaar te stellen uit de investeringsagenda. Dat geldt ook

voor de procesmiddelen (2020 t/m 2023: € 212.000 jaarlijks) die benodigd zijn om in interprovinciaal verband verdere stappen aan het onderwerp te geven. Om goed van start te gaan met het opzetten van een monitoringssysteem en data-analyses stellen we voor om uit de investeringsagenda hiervoor in 2020 incidenteel € 200.000 beschikbaar te stellen. In de doorkijk van de investeringsagenda houden we rekening met de opkoopregeling die nu in voorbereiding is.

2.3.2. Herstel van Zeeland.

De coronacrisis trekt diepe sporen in Zeeland. Voor tal van ondernemers, bedrijven en instellingen zijn de gevolgen groot tot desastreus. Met name in de horeca en de toeristische sector springen de gevolgen in het oog, maar er zijn bredere effecten, bijvoorbeeld op het gebied van cultuur en sport. In de komende tijd zullen wij bezien of dat aanvullende maatregelen vraagt. In het uitvoeringsprogramma Ondernemend Zeeland (regionale economie, paragraaf 3.2.1.) maken wij € 2 miljoen vrij voor ondersteuning van het Zeeuwse bedrijfsleven.

Daarnaast zullen we mogelijk kiezen voor verschuivingen van bestedingen in bestaande uitvoeringsprogramma's, maar het is ook denkbaar dat we, wanneer de crisis over zijn piek heen is, een nieuwe strategische opgave starten, waarin we in beeld brengen wat die gevolgen zijn geweest, en wat er nodig is om de situatie in Zeeland te herstellen. In het Zomerbericht komen wij daar op terug.

2.4. Recapitulatie financiële besluiten

Samengevat zien de financiële voorstellen er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Zichtbaar Zeeland	-415				
Stikstof	-793	-857	-857	-703	-167
Totaal	-1.208	-857	-857	-703	-167

Voorgestelde besluiten:

- Met de vaststelling van de RES, de strategische opgave Energietransitie formeel beëindigen;
- Stikstof benoemen als nieuwe strategische opgave;
- De benodigde middelen voor de strategische opgaven toekennen uit de investeringsagenda.

3. Ontwikkelingen uitvoeringsprogramma's

3.1. Inleiding

De opgaven richten zich op grote majeure vraagstukken, waar via netwerksturing samen met partners nieuwe oplossingen voor vraagstukken worden ontwikkeld. In de uitvoeringsprogramma's gaat het de uitvoering van de uitkomsten van die opgaven, naast de uitvoering van bestaande ambities, wettelijke taken en nieuwe politieke prioriteiten. Veel van de dagelijkse dynamiek wordt binnen de programma's opgepakt. Hiervoor is al aangegeven dat het daarom juist in de capaciteit van de programma's zaak is om niet alleen naar de financiële mogelijkheden, maar ook naar de personele mogelijkheden te kijken. Bij voorstellen in dit hoofdstuk is daarom zo nodig de personele component van nieuwe vraagstukken meegenomen. De voorstellen met financiële gevolgen zijn in de tekst en tabellen verwerkt. Andere relevante ontwikkelingen waar wij u nu al op attenderen zijn in tekstkaders opgenomen.

Ook voor de programma's geldt dat de coronacrisis effecten heeft op de voortgang. Netwerksturing binnen de opgaven heeft immers ook doorwerking in de programma's. En ook binnen de programma's vindt veel afstemming plaats met partners in de uitvoering. Hoe groot het vertragend effect van de crisis is, is ook sterk afhankelijk van het moment waarop de situatie zich weer normaliseert. Het lijkt derhalve onvermijdelijk dat niet alle voornemens, die in dit hoofdstuk worden uitgewerkt, ook daadwerkelijk tot uitvoering zullen kunnen komen, hetzij doordat de voorbereiding vertraging oploopt, hetzij doordat de energie op andere zaken zal moeten worden gericht. Wij houden er rekening mee dat de actualiteit van de coronacrisis soms ook tot andere bestedingen zal moeten leiden. In het zomerbericht hopen wij daar meer duidelijkheid over te kunnen geven.

We merken op dat op dit moment de begrotingsprogramma's nog niet helemaal aansluiten op de programma's zoals die in deze Voorjaarsnota aan de orde zijn. Dat is voor de begroting 2021 wel de bedoeling. Zie ook daarvoor ook ons voorstel in paragraaf 6.1.

3.2. Ontwikkelingen in de uitvoeringsprogramma's

3.2.1. *Ondernemend Zeeland (Uitvoeringsprogramma Regionale Economie)*

De Zeeuwse economie steunt op verschillende pijlers. Sterke havens, een veelzijdige toeristisch-recreatieve sector, een gevarieerde detailhandel, traditioneel sterke en innovatieve landbouw- en visserijsector en een stevig industriecluster. Al deze sectoren worden beïnvloed door de digitalisering en de gevolgen van energie- en klimaatdoelstellingen.

De uitdaging voor Zeeland is om de economische structuur op korte en langere termijn te behouden en te versterken, in samenhang en afstemming met het natuurlijk, en sociale kapitaal van Zeeland. Innovatie, digitalisering en circulaire economie zijn de rode draden van het hele economische beleid.

Digitalisering

We zien een grote digitale transformatie plaatsvinden, die invloed heeft op tal van terreinen. We willen meer begrip krijgen voor welke effecten de digitale transformatie met zich meebrengt, wat die betekenen voor het werk van de provincie en hoe we ons als provincie hiertoe kunnen en willen verhouden. Samen met bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen komen we daarom tot een Zeeuwse Actieagenda Digitale Innovatie 2.0. De eerste fase omvat een strategische oriëntatie en visievorming. Daarna werken we de strategie uit in een concreet actieprogramma. Hiervoor is € 150.000 benodigd in 2020.

Arbeidsmarkt

Net als in de rest van Nederland staat de Zeeuwse arbeidsmarkt sterk onder druk. Via het Aanvalsplan Arbeidsmarkt werken we aan het realiseren van een duurzame, gezonde arbeidsmarkt met voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten om te voldoen aan de vraag van de Zeeuwse werkgevers. Voor de concrete voorgenomen acties is reeds budget gereserveerd. De ervaring leert dat er zich in de loop van het jaar nieuwe mogelijkheden aanbieden die een bijdrage kunnen bieden aan het realiseren van de ambitie. Om daarop in te kunnen spelen stellen we voor om in 2020 een budget van € 50.000 beschikbaar te stellen, zodat er geen oplossingen onbenut blijven.

(Periode 2020 - 2024 bedragen x € 1.000)	Budgettaire ruimte	Invest. agenda
Zeeuwse Actieagenda Digitale Innovatie (2020)	150	
Arbeidsmarkt (2020)		50
Biovoice (2020)		100
Betá Campus 3 ^e fase (2020)		1.000
Subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling (2020 en 2021)		350
Procesbegeleiding Regiodeal 3 (2020 - 2023)	396	
Crisismaatregelen MKB (2020)		2.000

Innovatie, MKB samenwerking

We stimuleren de innovatie in het Zeeuwse MKB in samenwerking met Impuls, Dockwise en anderen. Impuls is partner in het project BioVoice, dat vanuit de Regiodeal met Midden- en West-Brabant gestart is. BioVoice is een innovatieprogramma, waarin grote bedrijven innovatieve vraagstukken aanbieden en startups en MKB bedrijven vervolgens de kans krijgen om met hun oplossingen aan de slag te gaan. Het is de bedoeling om elk jaar nieuwe challenges te lanceren vanuit BioVoice. We stellen voor een subsidie van € 100.000 aan Impuls te verstrekken ten behoeve van de uitvoering van dit project in 2020.

Campus Zeeland

Via Bèta Campus Zeeland is de samenwerking tussen kennisinstellingen in Zeeland versterkt, gericht op drie speerpunten: water, energie en voeding. Daarnaast is gestart met de bouw van het Joint Research Center en de ontwikkeling van nieuwe tracks bij de UCR t.a.v. Engineering & Innovation. Samen met de Universiteit van Gent wordt nu gewerkt aan het realiseren van programma's rond die kernthema's, door ook bedrijven (van binnen en buiten Zeeland) en andere onderzoeksinstituten daarbij te betrekken. Voor de verdere ontwikkeling en concretisering van onder andere opleiding- en onderwijsprogramma's, de governance en een meerjarig investeringsprogramma is dit jaar € 1 miljoen nodig uit de investeringsagenda.

Zeeland in stroomversnelling: Regiodeal en economische structuurversterking

Tezamen met het Rijk en de Zeeuwse gemeenten hebben we het initiatief genomen om een gezamenlijk fonds voor economisch structuurversterking in het leven te roepen: de subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling. Deze regeling is gebaseerd op de bestaande Regiodeal gelden. In 2020 vinden de volgende openstellingen van deze subsidieregeling plaats, waarvoor wij Provinciale cofinanciering dienen te leveren. We stellen daarom voor om € 100.000 in 2020 en € 250.000 in 2021 uit de investeringsagenda hiervoor beschikbaar te stellen.

Begin 2020 heeft de minister van LNV de derde tranche regiodeals toegekend. De uitvoering van deze derde Regiodeal Zeeland is primair belegd bij de gemeente Terneuzen, maar vanuit de Provincie zal ook worden deelgenomen in de projecten van deze regeling. We hebben echter onvoldoende capaciteit beschikbaar om concrete voorstellen voor deze regeling uit te werken en die vervolgens ook van coördinatie te kunnen voorzien. We stellen daarom voor om voor de benodigde procescapaciteit in 2020 € 63.000 en in de jaren 2021 t/m 2023 jaarlijks € 111.000 uit de budgettaire ruimte beschikbaar te stellen. Op het moment dat meer duidelijkheid bestaat over de concrete invulling van de derde regiodeal informeren we u daar nader over.

Food

We werken samen met onze partners zoals de stichting Fooddelta, ZLTO, ZAJK, de Visserijorganisatie, HZ Delta Academy, Impuls en belangorganisaties aan de Foodagenda om het ondernemerschap, innovatie, kennisverbetering en de concurrentiepositie op het gebied van landbouw en visserij te versterken en te ondersteunen met actieve lobby bij Rijk en Europa. Samen met de relevante partners stellen we een toekomstvisie voor de visserij op.

Europese Programma's

We voeren in 2020 de laatste calls uit van de huidige programmaperiode en bereiden met onze externe partners de nieuwe Europese programmaperiode (2021-2027) voor. Vanwege de grote animo stellen we in het uitvoeringsprogramma 'Balans in landelijk gebied' (paragraaf 3.2.5) voor om voor de uitvoering van de call Investeringslijsten van POP3 in 2020 eenmalig het budget te verhogen. Tevens doen we daar een voorstel voor om voor de transitieperiode POP3 (2021-2022) cofinancieringsmiddelen beschikbaar te stellen.

Door de coronacrisis is het onzeker of de gestelde planning van de nieuwe programma's gehaald kan worden, met name van vanwege de onzekerheid van het vaststellen van Europese Meerjaren Financieel Kader (MFK).

Maatschappelijke actualiteit: Impact coronacrisis op Zeeuwse economie

De uitbraak van het coronavirus heeft een enorme impact. De gevolgen van het coronavirus zijn ook voor Zeeuwse zzp'ers, mkb-ondernemers en grootbedrijven voelbaar, met name in de horeca en de toeristische sector, maar ook in de cultuursector en de sport. Wij voorzien dat met name het Zeeuwse MKB het zeer zwaar te verduren zal krijgen in de komende maanden. Daarom stellen wij voor om € 2 miljoen beschikbaar te stellen uit de investeringsagenda voor maatregelen op de korte termijn.

Hiervoor werken we, aansluitend op bestaande instrumenten, concrete maatregelen uit om het MKB te ondersteunen, aanvullend op de landelijke maatregelen en in overleg met de andere Provincies. We denken daarbij aan de volgende maatregelen:

- De vraag naar overbruggingskredieten bij MKB ondernemers neemt in deze tijd aanzienlijk toe, waarbij het voor de ondernemers lastig blijkt te zijn om in deze hectische periode in een korte tijd tot een goed onderbouwde financieringsaanvraag te komen. Met Impuls Zeeland werken we aan een uitbreiding van de bestaande voucherregeling Zeeland FM, waarin ondernemers om een deel van de kosten voor de inhuur van een financieel adviseur vergoed te krijgen voor de ondersteuning in de financieringsaanvraag.
- Veel ondernemers zijn door het stilvallen van werkzaamheden bezig met versterken van hun innovatievermogen. Deze ontwikkelingen gaan vaak gepaard met kosten. Het versterken van het innovatievermogen en de maatregelen die worden genomen door bedrijven hebben als belangrijkste doel om sterker en slagvaardiger uit de coronacrisis te komen. In navolging van het voorgaande punt bezien we de mogelijkheden om de voucherregeling Zeeland FM ook in te zetten voor inhuur van extern advies voor MKB bedrijven, ter versterking van hun innovatievermogen.
- Het kabinet maakt het ook voor startups, scale-ups en andere innovatieve bedrijven die getroffen worden door de coronacrisis mogelijk om een overbruggingskrediet aan te vragen. Deze bedrijven hebben doorgaans geen bankrelatie. Daarom zullen op verzoek van het kabinet de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) deze kredieten gaan verstrekken. Het kabinet stelt hiervoor in eerste instantie € 100 miljoen euro ter beschikking. De verwachting is dat deze regeling eind april toegankelijk zal zijn. Mogelijk wordt hierin ook ondersteuning van de decentrale overheden gevraagd.
- Het mogelijk verruimen van de regeling InnoGo!, zodat ondernemers die niet in aanmerking komen voor reguliere overbruggingskredieten, via deze regeling daar een beroep op kunnen doen.
- We bezien de mogelijkheden om het Fonds verblijfsrecreatie Zeeland verder te verruimen voor ondersteuning van de toeristische sector.
- Het uitgeven van vouchers om circulair bouwen is een mogelijkheid om de verblijfsrecreatie verder te ondersteunen.
- Voor de hele toeristische sector loopt reeds een aanjaagprogramma gericht op kwaliteitsverbetering. We bezien of dit programma verder geïntensiveerd moet worden.

Aangezien de maatregelen nu in een hoog tempo nader worden uitgewerkt, kan dat betekenen dat - afhankelijk van hetgeen partijen vragen en wat ook binnen onze (wettelijke) mogelijkheden ligt - maatregelen anders worden, of dat aanvullende maatregelen worden voorgesteld. Uiterlijk voor de behandeling van deze Voorjaarsnota zullen wij u schriftelijk berichten over de concrete invulling van de € 2 miljoen. Gezien de urgentie sluiten wij ook niet uit dat we al eerder middelen beschikbaar moeten stellen. In het Zomerbericht gaan wij zo nodig in op verdere maatregelen.

3.2.2. Woonplaats Zeeland (Uitvoeringsprogramma Fysieke Leefomgeving)

We werken aan een breed scala van doelen en projecten gericht op de verbetering van het woon-, werk en leefklimaat. Zo werken we aan met alle partijen afgestemde waterplannen in het kader van de Kaderrichtlijn Water en de herijking van de voorkeursstrategie voor de Zuidwestelijke Delta, die zich richt op het duurzaam herstellen van het evenwicht tussen veiligheid, economie en ecologie van de Deltawateren. Maar ook aan het digitale stelsel dat via de omgevingswet van ons wordt gevraagd. Wanneer de Omgevingsvisie is vastgesteld, zal de uitvoering voor een groot gedeelte ook binnen dit programma zijn beslag krijgen.

Woonagenda

In 2040 hebben we in Zeeland een toekomstbestendige woningvoorraad die in kwaliteit en kwantiteit 100% aansluit bij de vraag. Via een nieuwe aanpak, de woonagenda, maken we afspraken met gemeenten en relevante stakeholders over de rolverdeling en de benodigde instrumenten. Bijvoorbeeld in de vorm van juridische ondersteuning bij het terug brengen van bestaande plancapaciteit die niet op de vraag aansluit. Belangrijk is de meer integrale benadering van de woonopgave (kwantiteit én kwaliteit, energie, zorg, voorzieningen). Een aandachtspunt is ook de huisvesting van buitenlandse werknemers, vluchtelingen/statushouders en de mogelijkheden voor flexwonen. Ter ondersteuning van het proces van het opstellen van de woonagenda en de gezamenlijke kennisopbouw stellen we voor om in 2020 € 153.000 uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen.

(Periode 2020 - 2024 bedragen x € 1.000)	Budgettaire ruimte	Invest. agenda
Woonagenda (2020)		153
Omgevingsagenda (2020)		50
Kustvisie en vrijetijdseconomie (2020)	200	
Recreatieve zandsuppleties (2020)		150

Omgevingsagenda

In het BO MIRT is afgesproken om samen met het Ministerie van BZK en de Provincie Zuid-Holland een Omgevingsagenda Zuidwest op te stellen. De Omgevingsagenda biedt een gezamenlijk beeld van de gebiedsgerichte opgaven voor Zeeland en Zuid Holland en de grensoverschrijdende opgaven. Die worden uitgewerkt in samenwerkingsafspraken en afgestemde uitvoeringsprogramma's. Ter voorbereiding daarop werken we samen met zes gemeenten aan het opbouwen van een werkagenda en een partnerschap North Sea Port District. Langs die weg is onze inzet om de Kanaalzone als "NOVI-gebied" aan te laten duiden in de Nationale omgevingsvisie. NOVI-gebieden zijn gebieden die prioritair zijn voor het Rijk. Voor deze ambitie stellen we voor om in 2020 € 50.000 procesgeld uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen.

Kustvisie en vrijetijdseconomie

We werken aan de uitvoering van het actieprogramma van de Kustvisie. Daarin gaat het bijvoorbeeld om gebiedsontwikkeling en het verhogen van de vitaliteit van de verblijfsrecreatie langs de Zeeuwse Kust. Ook zijn het stimuleren van (digitale) innovatie in de vrijetijdsector en van een duurzaam toeristisch mobiliteitsnetwerk belangrijke speerpunten. Voor de doorontwikkeling van de inhoudelijke agenda, de aanpak en enkele aanvullende pilots op het gebied van toeristische mobiliteit is € 200.000 extra budget uit de budgettaire ruimte nodig.

Recreatieve zandsuppleties

De stranden langs de zuidwestkust van Walcheren hebben te lijden gehad van de stormen in februari. Wij hebben samen met de gemeenten Veere en Vlissingen en het waterschap Scheldestromen aan de minister van I&W om een oplossing gevraagd. Dit heeft geleid tot een voorstel van Rijkswaterstaat om, naast een suppletie om de waterveiligheid op de locatie Westduin te waarborgen, ook eenmalig extra zand te suppleren voor de recreatiefunctie van de stranden. De meerkosten daarvan zijn voor de regio. Wij hebben besloten om één derde van de incidentele meerkosten te dekken, waarbij deze gemeenten hebben toegezegd het overige deel voor haar rekening te nemen. Tevens hebben zij aangegeven dat zij zullen besluiten een fonds te vormen, waaruit in de toekomst zandsuppleties voor recreatie gefinancierd worden. Wij stellen voor onze bijdrage van € 150.000 voor de eenmalige aanvullende suppletie in 2020 te dekken uit de investeringsagenda.

Bedrijventerreinen

Er liggen grote vraagstukken rond de bedrijventerreinen in Zeeland. Er is sprake van verouderd vastgoed, groot ruimtegebruik, en verouderde openbare ruimte. Daarnaast ligt er een opgave vanuit duurzaamheid en energietransitie. Voor het vestigingsklimaat is het belangrijk dat bestaande terreinen economisch vitaal zijn en aansluiten op de vraag uit de markt. Via de regio-deal brengen gemeenten de benodigde kwaliteitsimpuls voor een aantal terreinen in beeld met duurzaamheidsscans. Wij willen daarom nog voor de zomer de 5^e tranche van ons fonds Impuls Bedrijventerreinen openstellen, met een subsidieplafond van € 1.750.000, wat gedekt wordt uit de reeds eerder hiervoor toegekende middelen.

3.2.3. Iedereen telt! (Uitvoeringsprogramma Cultuur, Erfgoed, Leefbaarheid en Sport)

In het uitvoeringsprogramma Iedereen telt! brengen we alle activiteiten samen, die te maken hebben met cultuur en leefbaarheid. Er wordt gewerkt aan een nieuw uitvoeringsprogramma Cultuur voor de komende jaren, waarin we meer cultureel ondernemerschap en ruimte voor nieuwe makers willen realiseren, bijvoorbeeld via een “cultural board”. Binnen dit programma willen we het leefbaarheidsbeleid verbreden naar een beleid van “brede welvaart”.

Cultureel erfgoed

Een belangrijk element in het programma is het instandhouden van monumentaal erfgoed. Er liggen grote uitdagingen, ook in verband met de energietransitie en het duurzaam restaureren van monumenten. Op dit moment voldoen wij niet aan onze cofinancieringsverplichtingen op de Rijksbijdragen. We stellen daarom voor om vanaf 2020 het budget hiervoor structureel met € 440.000 vanuit de budgettaire ruimte op te hogen.

(Periode 2020 - 2024 bedragen x € 1.000)	Budgettaire ruimte	Invest. agenda
Restauratie cultureel erfgoed (2020 e.v.)	2.200	
Verkenning Brede Welvaart (2020 - 2022)	90	
Zeeuws Sportakkoord (2020 – 2023)	800	
Erfgoed Deal (2020 – 2021)		300

Brede Welvaart

Brede welvaart gaat om de balans tussen economische, sociale en omgevingsaspecten, die samen bepalend zijn voor het algemene welbevinden van mensen. Dat is daarmee breder dan alleen leefbaarheid. Aspecten van brede welvaart zijn uiteraard inkomen en werk, maar ook een veilige en gezonde leefomgeving, sociale contacten en maatschappelijke zelfsturing, en het evenwicht tussen werk en privé. Om meer inzicht te krijgen in het verband tussen én het effect van overheidsactiviteiten op al deze factoren starten we een interne verkenning op. Een belangrijk onderdeel daarin is een concrete inventarisatie van gezondheidsnetwerken en -ketens, om vervolgens te bepalen wat de rol en het aandeel van de Provincie hierin is en moet zijn. Daarnaast onderzoeken we hoe we een vervolg geven aan het project “Gezond in Zeeland”. Voor de begeleiding van de verkenning stellen we voor om in de periode 2020 tot en met 2022 jaarlijks € 30.000 uit de budgettaire ruimte beschikbaar te stellen.

Zeeuws datacenter

Begin 2020 hebben wij van KWINK | PROOF het advies ontvangen over de onderzoeksfunctie en hoe te komen tot een datacenter in de vorm van een Zeeuwse data-alliantie. Op dit moment wordt nog met de betrokken partijen gesproken en worden de juridische en financiële consequenties in beeld gebracht. Het advies wordt naar verwachting rond de zomer aan u aangeboden voor besluit (als go/no-go-moment) en voor aanvullende benodigde midde-

Sport

Ook sport is een onderdeel van Brede Welvaart. In de vorige bestuursperiode zijn incidentele middelen toegekend voor de uitvoering van het Zeeuws Sportakkoord, waarmee we, samen met partners, de Zeeuwse sport toekomstigbestendiger maken. Om het Sportakkoord ook deze bestuursperiode te kunnen continueren, stellen we voor om in de periode 2021 tot en met 2023 € 250.000 beschikbaar te stellen, met daarnaast een intensivering van € 50.000 op de bestaande ambitie in 2020.

Four Freedoms

De ‘Four Freedoms door het jaar heen’ zijn ‘side-events’ van de uitreiking van de Four Freedoms Awards. De maatschappelijke relevantie van het thema ‘vrijheid’ en de behoefte aan activiteiten neemt toe. We willen het bewustzijn in de samenleving rondom de vier vrijheden versterken, door het organiseren van vernieuwende activiteiten en het bedenken en bevorderen van creatieve uitingen in de openbare ruimte, mede gericht op jongeren. In het najaar komen we hierop terug.

Erfgoed Deal

In de Erfgoed Deal, waarover wij u eerder hebben geïnformeerd, worden afspraken gemaakt over het behoud en het gebruik van erfgoed bij de grote ruimtelijke opgaven van dit moment, zoals klimaatadaptatie, energietransitie en demografische ontwikkeling. Het Rijk heeft voor deze regeling € 20 miljoen beschikbaar gesteld, onder de voorwaarde dat deelnemers aan de regeling zorg dragen voor cofinanciering. We stellen daarom voor om zowel in 2020 als 2021 € 150.000 uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen.

3.2.4. Mobiliteit op maat (Uitvoeringsprogramma Regionale Bereikbaarheid)

Voor een optimaal functionerende maatschappij moeten mensen zich vlot, veilig en betrouwbaar kunnen verplaatsen. Het vervoer van goederen stelt vergelijkbare eisen. Daarom richten we ons op investeringen in infrastructuur, verbetering van het verkeersgedrag vanuit verkeersveiligheid en het aanbieden van goed en slim openbaar vervoer (bus, Westerschelde Ferry).

Daarnaast vallen binnen dit programma ook pilots rond slimme mobiliteit en het verbeteren van voorzieningen voor goederenvervoer via een corridor aanpak.

Vorbereiding weginvesteringen

In het Meerjarenprogramma infrastructuur Zeeland is in beeld welke weginvesteringen op korte en middellange termijn nodig zijn. Het voorbereiden en bestedingsgereed maken van weginvesteringen is een continue proces, waarvoor via de reguliere begroting middelen beschikbaar zijn. Om de voortgang in verkeersstudies en ontwerpen te houden, stellen wij voor om vanuit de investeringsagenda in zowel 2020 als 2021 aanvullend € 50.000 budget beschikbaar te stellen.

(Periode 2020 - 2024 bedragen x € 1.000)	Budgettaire ruimte	Invest. agenda
Vorbereiding weginv. (2020 – 2021)		100
Afrit 33 Kruiningen (2020)		1.200
Traverse Boerenhol (2020)		400
Pilot elektrische bussen (2021 – 2024)		1.598

N289, vanaf afrit Kruiningen (A58, afrit 33) tot rotonde Nishoek.

Groei in het autoverkeer zorgt er voor dat bij de aansluiting van de zuidelijke afrit Kruiningen-Yerseke (afrit 33 op de A58) op de provinciale N289 met regelmaat opstoppen ontstaan, met name in de ochtend- en avondspits. Dit leidt tot verkeersonveilige situaties op de A58 (filevorming tot aan de Vlaketunnel). Als oplossing is gekozen voor de volgende samenhangende maatregelen:

- het plaatsen van een (definitieve) VRI bij afrit 33 op de kruising met de N289;
- het fietspad aan de noordzijde tussen de afrit en rotonde Nishoek verwijderen en het fietspad aan de zuidwestzijde geschikt maken voor tweerichtingsverkeer;
- een bypass aanbrengen op de rotonde Nishoek, zodat verkeer uit Kruiningen direct kan afslaan richting Goes.

De kosten bedragen € 1,8 miljoen (inclusief de kosten van de huidige tijdelijke VRI en inzet van verkeersregelaars). Rijkswaterstaat draagt hiervan € 0,6 miljoen bij. Het netto benodigde investeringskrediet bedraagt derhalve € 1,2 miljoen. Wij stellen voor dat bedrag nu uit de investeringsagenda toe te voegen aan de dekkingsreserve wegen, waaruit vervolgens de afschrijvingslasten gedurende 35 jaar vanaf 2022 worden gedekt.

Westerschelde Ferry B.V.

Wij hebben het voornemen om de Westerschelde Ferry BV onder te brengen bij de NV Westerscheldetunnel. U ontvangt daarvoor medio 2020 een voorstel.

De landelijk genomen maatregelen om de verspreiding van het coronavirus te bestrijden hebben een aanzienlijke impact op het aantal passagiers van de Westerschelde Ferry. Als gevolg van deze maatregelen is het aantal passagiers van de WSF met ruim 90 % afgenomen, hetgeen een forse negatieve impact heeft op het resultaat en de liquiditeit van de Westerscheldeferry BV. Door de directie van de BV worden maatregelen getroffen om het verlies te beperken. In onze rol van aandeelhouder volgen wij de ontwikkeling van de financiële positie van de BV nauwlettend. We zullen u dan ook, op het moment dat de situatie daarom vraagt, een voorstel doen om de financiële positie te versterken.

Snelheidsmaatregelen Traverse Boerenhol

In verband met de totstandkoming van Waterdunen is de Langeweg bij Breskens afgesloten voor doorgaand verkeer naar de kust. Als gevolg daarvan is de verkeersintensiteit in Boerenhol met 70% toegenomen, wat leidt tot een leefbaarheids- en verkeersveiligheidsprobleem. Er is een pakket maatregelen opgesteld om de weg zo in te richten dat de snelheid van het autoverkeer wordt verlaagd, de overlast wordt verminderd en de veiligheid voor fietsers en voetgangers wordt verhoogd. Deze maatregelen vergen een investering van € 350.000. Daarnaast is € 50.000 benodigd voor projectbegeleiding. We stellen daarom voor een investeringskrediet van € 400.000 in te stellen, alsmede dat bedrag uit de investeringsagenda toe te voegen aan de dekkingsreserve wegen, waaruit vervolgens de afschrijvingslasten gedurende 35 jaar vanaf 2021 worden gedekt.

Verbetering verkeersgedrag

Vanwege tegenvallende ongevals cijfers heeft het Rijk in 2018 een Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV) opgesteld, dat mede door ons is onderschreven. Eén van de uitgangspunten van het SPV is een intensievere samenwerking tussen de betrokken regionale partijen, die uitgaat van een risico-gestuurde aanpak. Wij werken samen met andere wegbeheerders aan een dergelijke risicoanalyse, die medio 2020 uitmondt in een Zeeuwse uitvoeringsagenda SPV. Vanuit het Rijk is een extra financiële impuls beschikbaar voor de periode 2020-2030 (totaal € 500 miljoen) om infraprojecten gericht op kwetsbare verkeersdeelnemers (sneller) tot uitvoering te brengen. De verwachting is dat in de zomer van 2020 duidelijkheid bestaat over de Rijksregeling. Uiterlijk in het najaar komen we op deze regeling terug.

Openbaar vervoer/pilots slimme mobiliteit

Een eerste concreet resultaat van de opgave “Slimme mobiliteit” is het inzetten van een aantal elektrische bussen. Omdat bussen in alle scenario’s zero emission zullen moeten worden, maken we om te beginnen afspraken met Connexxion over de inzet van 11 elektrische bussen in Zeeland vanaf 2021. Voor de meerkosten hiervan stellen we voor om in de jaren 2021 t/m 2024 hier ongeveer € 400.000 euro per jaar uit de investeringsagenda op in te zetten. Het is te voorzien dat vanuit deze opgave ook andere pilots gestart zullen worden, zoals de ontwikkeling van multimodale overstappunten (‘hubs’), voorbereiden autonome mobiliteit, het stimuleren van deelgebruik van (elektrische) fietsen en elektrische auto’s, alsmede de verbetering van het instrumentarium voor Smart Mobility (o.a. dataplatforms).

Spoorverbinding Gent-Terneuzen

Voor het project Rail Gent-Terneuzen is 2020 een belangrijk jaar. Er is commitment bij alle partijen, inclusief het Rijk, over het eindbeeld. Het grensoverschrijdende karakter vraagt om een bijdrage van de Nederlandse en Belgische overheden en rechtvaardigt een bijdrage van de EU en het bedrijfsleven. Het vergt maatwerk en veel overleg om te zorgen dat de voorname en de overeenstemming ook leidt tot een positief besluit. Wanneer dat lukt, komen wij in het najaar terug op een benodigde regionale

3.2.5. Balans in landelijk gebied (Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied, Landbouw en Natuur)

De uitdagingen om balans in het landelijk gebied te brengen zijn groot. Wereldwijd zijn er toeneemende zorgen om de achteruitgang van de biodiversiteit in het algemeen. Daarnaast leiden vraagstukken rond de afname van bodemvruchtbaarheid en -biodiversiteit, klimaatadaptatie en beschikbaarheid zoet water, voedselkwaliteit, verslechtering agrarische structuur plus economische druk op het verdienmodel tot de vraag hoe de landbouw op een manier kan functioneren die vol te houden is. Tenslotte ligt er ook een noodzaak om vanuit het landelijk gebied bij te dragen aan het realiseren van de doelstellingen van het klimaatbeleid. Stikstof is van grote invloed

op deze vraagstukken, zowel vanuit de emissie van bedrijven als vanuit de immissie in natuurgebieden. De stikstofproblematiek wordt nu opgepakt in een aparte opgave, die uiteraard nauw betrokken blijft bij de ontwikkelingen in dit programma.

Biodiversiteit in de gebouwde omgeving

Sinds 2016 hebben 26 partners in de grensregio van Vlaanderen en Nederland (zowel overheden als bedrijven) samengewerkt aan het versterken van biodiversiteit op bedrijventerreinen, in een Interreg programma met als naam 2B Connect. Dat programma is per januari 2020 afgelopen, maar is zeer succesvol geweest. Er wordt gewerkt aan een verlenging van dit programma. Wij willen daar op aansluiten, daarom stellen we voor om hiervoor in de periode 2021 tot en met 2024 jaarlijks €

125.000 uit de budgettaire ruimte beschikbaar te stellen. Ter voorbereiding van de aanvraag is in 2020 € 20.000 proceskosten benodigd.

(Periode 2020 - 2024 bedragen x € 1.000)	Budgettaire ruimte	Invest. agenda
Biodiversiteit in de bebouwde omgeving (2020 – 2024)	520	
Nationaal Park Oosterschelde (2021 – 2023)	300	
Biodiversiteit in groenbeheer (2020 e.v.)	150	
Transitieperiode POP3 (2021-2022)		1.400
Verhoogde openstelling POP3 (2020)		212

Doorontwikkeling Nationaal Park Oosterschelde

In het Rijksprogramma Nationale Parken is een nieuwe standaard voor nationale parken ontwikkeld. Doel is om van de parken een sterker merk te maken met internationale allure. Het Rijk heeft in de periode 2021-2023 in totaal € 6 miljoen beschikbaar om parken te ondersteunen die aan de nieuwe standaard willen gaan voldoen, onder de voorwaarde van regionale cofinanciering. Het Nationaal Park Oosterschelde heeft als koploperpark de ambitie zich verder te ontwikkelen naar een Nationaal Park nieuwe stijl. Voor de periode 2021 tot en met 2023 stellen wij daarom voor om hiervoor jaarlijks € 100.000 uit de budgettaire ruimte beschikbaar te stellen.

Biodiversiteit

De gezamenlijke provincies en de minister van LNV werken samen aan een Programma Natuur, waarin het versterken van de biodiversiteit en instandhouding van de natuur centraal staat. Het doel op lange termijn is een natuurinclusieve samenleving, waarin goede staat van instandhouding samen op gaat met ruimte voor de economie. De Zeeuwse Natuurmonitor heeft laten zien dat we met het huidige natuurbeleid goede resultaten bereiken, maar dat er meer nodig om daadwerkelijk een goede staat van instandhouding te bereiken. Uiterlijk in het na-jaar komen wij hierop terug.

Biodiversiteit in het provinciaal groenbeheer

Ook in het provinciaal groenbeheer kan de biodiversiteit versterkt worden. Vooruitlopend op een groenbeheervisie, die wij later zullen voorleggen, stellen wij nu reeds voor om in het groenbeheer van Sloeweg fase 2 versterking van de biodiversiteit te realiseren. Dit vergt vanaf 2020 een structureel bedrag van € 30.000, wat we voorstellen te dekken uit de budgettaire ruimte.

Transitieperiode POP3

De Europese geldstromen van POP3/ GLB zijn een belangrijk instrument om invulling te geven aan onze aanpak voor volhoudbare landbouw. Omdat de inwerkingtreding van de nieuwe periode Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) tenminste één en waarschijnlijk twee jaar vertraging oploopt zijn de jaren 2021 en 2022 de transitieperiode van het oude GLB. Dat betekent dat ook POP3 met twee jaar verlengd wordt. De benodigde aanvullende cofinanciering voor

deze transitieperiode bedraagt zowel in de jaren 2021 en als 2022 € 700.000 en stellen we voor te dekken uit de investeringsagenda.

Verhoogde openstelling POP3

In aanvulling op het voorgaande punt is er een mogelijkheid in de nog lopende aanvraag 2020 voor fysieke investeringen extra kansen te benutten. Er zijn meer namelijk meer geschikte projecten dan er budget is. We stellen daarom voor om 2020 aanvullend budget van € 212.000 uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen om alle geschikte projecten toe te kennen.

Klimaat en bossenstrategie

Het klimaatakkoord heeft ook betrekking op landbouw en landgebruik. In de Zeeuwse RES is aangegeven dat dat onderdeel wordt opgepakt via de uitvoeringsagenda landelijk gebied. De bossenstrategie van de Minister van LNV en de gezamenlijke provincies is daar een belangrijk onderdeel van. Wij zullen deze landelijke uitwerking vertalen in een Zeeuwse visie en daar op een later moment op terugkomen.

3.2.6 Energie op klimaat! (uitvoeringsprogramma energie en klimaat)

De energietransitie richt zich op het voorkomen van nog verdere klimaatverandering door het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Het beoogde doel is dat in 2030 in elektriciteitsproductie, mobiliteit, verwarming en industrie 49% minder CO₂ uitgestoten wordt dan in 1990. De uiteindelijke stip op de horizon is 95% CO₂-reductie in 2050.

Hoewel de energietransitie verre van eenvoudig en eenduidig is, zijn in de regionale energie-strategie (RES) de doelen geformuleerd, evenals een pad met concrete tussendoelen op weg daarnaartoe. Dat gaat om doelen en maatregelen voor verduurzaming van de elektriciteits- en waterstofproductie, mobiliteit en warmte in de gebouwde omgeving. De RES is opgesteld door alle overheden, en tal van bedrijven en maatschappelijke partners in Zeeland. Daarmee voldoen we niet alleen aan de afspraken uit het Klimaatakkoord, maar verschaffen we Zeeland ook een goede uitgangspositie om eigen maatwerk te realiseren en de maatschappelijke kosten van de transitie zo laag mogelijk te houden.

(Periode 2020 - 2024 bedragen x € 1.000)		Budgettaire ruimte	Invest. agenda
Uitvoeringscapaciteit RES (2020 – 2023)			1.347

Verduurzaming van de industrie pakken we aan via het samenwerkingsplatform van de grote industrie, Smart Delta Resources (SDR). Dit platform bestaat al jaren en wordt georganiseerd voor en door de grote industriële bedrijven zelf. SDR heeft een *roadmap towards a climateneutral industry* geschreven, waarvan de uitvoering inmiddels van start is gegaan.

Alle directe financiële verplichtingen uit de RES en SDR kunnen worden voldaan uit de lopende begroting. Om als Provinciale organisatie uitvoering aan de doelen van de RES en SDR te kunnen geven, is echter wel aanvullende personele capaciteit benodigd in de periode 2020 tot en met 2023. Vooruitlopend op vaststelling van de RES stellen we voor de benodigde middelen (2020: € 215.000; 2021 t/m 2023 jaarlijks € 377.000) uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen.

3.3. Grote projecten

3.3.1. Doorkijk op huidige grote projecten

Over de inhoudelijke en financiële voortgang van de grote projecten wordt u via kwartaalrapportage geïnformeerd. In Voor-, Zomer- en Najaarsnota's beschrijven we die voortgang daarom niet inhoudelijk, en melden we alleen specifieke bijzonderheden. Daarnaast bezien we of er redenen zijn om nieuwe grote projecten aan te wijzen.

Op dit moment zijn de volgende projecten benoemd als 'groot project':

- Sloeweg N62
- Tractaatweg N62
- Waterdunen
- Natuurpakket Westerschelde
- Marinierskazerne (Markaz)
- Thermphos
- Zanddijk
- Deltaplan Zoet Water

De projecten Sloeweg N62 en Tractaatweg N62 zijn opgeleverd. Wij hebben de financiële eindafrekeningen van deze projecten opgemaakt en vastgesteld. Met onze brief van 21 januari 2020 hebben u in het Statenvoorstel 'Eindafrekening en afsluiting deze eindafrekeningen toegezonden en een voorstel gedaan voor het verwerking ervan in de meerjarenbegroting. Tevens stellen wij in het Statenvoorstel voor om de status van grote project van deze projecten te beëindigen.

MARKAZ

In januari van dit jaar werden de geruchten dat het ministerie van Defensie een andere locatie zocht voor de marinierskazerne steeds sterker, en vooral hardnekkiger. Tot op dat moment werd desgevraagd door het ministerie steeds de indruk gewekt dat de geruchten niet meer waren dan geruchten. Achteraf is gebleken dat in werkelijkheid achter de schermen al sinds mei 2019 werd gezocht naar een andere locatie.

U bent op de hoogte van alle brieven die wij sinds medio januari - veelal samen met de andere contractpartners, de gemeente Vlissingen en het Waterschap Scheldestromen - hebben gestuurd, en van alle overleggen die sindsdien zijn gevoerd. Hoewel er bij de vaststelling van deze voorjaarsnota in ons college nog geen formeel antwoord op onze meest recente brieven is ontvangen, is begin maart zeer duidelijk geworden dat de marinierskazerne definitief niet naar Zeeland zal komen. Hoewel dat besluit nu nog "voorgenomen" is, wacht de definitieve besluitvorming alleen op overeenstemming over een compensatiepakket voor het niet doorgaan van de Marinierskazerne.

Begin maart is besloten dat de heer Wientjes, als speciaal adviseur, een onafhankelijk advies uitbrengt over een compensatiepakket. De heer Wientjes werkt in opdracht van het Rijk en de Zeeuwse partijen aan een compensatiepakket, dat voor vergelijkbare effecten zorgt als de

komst van 1800 mariniers, deels ook met hun gezinnen, gehad zou hebben. Onderdelen van dit pakket moeten ook tastbaar in Vlissingen terecht komen. Naar verwachting verschijnt zijn voorstel na het vaststellen van deze Voorjaarsnota in ons college.

Wij hebben, samen met de gemeente Vlissingen en het waterschap Scheldestromen aangegeven dat er compensatie langs drie sporen nodig is, namelijk vergoeding van alle gemaakte kosten en gederfde inkomsten, een compenserend pakket van maatregelen dat vergelijkbare sociaaleconomische effecten heeft als de komst van de mariniers gehad zou hebben, en herstel van het beeld van het vestigingsklimaat. Voor het eerste spoor heeft de bestuurlijke kerngroep (Provincie, Vlissingen en Waterschap) in begin april bekend gemaakt dat de directe schade ruim € 22 miljoen bedraagt, en dat daarnaast sprake is van indirecte schade wegens gederfde inkomsten uit OZB en leges van de gemeente van ruim € 30 miljoen.

Bij de behandeling van deze Voorjaarsnota in uw Staten zal inmiddels meer bekend zijn over de stand van zaken.

3.3.2. Voorstellen voor (nieuwe) grote projecten

Deltaplan Zoet Water

In de zomernota 2019 is besloten om het Deltaplan Zoet Water als groot project aan te merken. Doel van dat Deltaplan is om samen met de relevante stakeholders tot een samenhangende aanpak en regie voor voldoende zoet water en waterkwaliteit te komen. Dit vanuit het vitale belang van de vruchtbare delta's voor de wereldvoedselproductie en het in stand houden van de reguliere zoete landbouw in Zeeland.

De voorbereiding van het Deltaplan Zoet Water liep via de strategische opgave klimaatadaptatie. De vaststelling van de startnotitie, die nu ter instemming aan uw staten voorligt, is de eerste formele stap in het project. Zoals aangegeven in het Statenvoorstel bij de startnotitie is de uitvoeringscapaciteit ontoereikend om aan uitvoering te kunnen geven aan de acties uit de startnotitie.

Voorgesteld besluit: voor de benodigde uitvoeringscapaciteit van het groot project, zoals ook beschreven in de Startnotitie Zeeuws Deltaplan Zoet Water, in 2020 € 126.000 en in de periode 2021 tot en met 2023 jaarlijks € 221.000 beschikbaar stellen uit de investeringsagenda.

N290 Traverse Kapellebrug

De Traverse Kapellebrug bestaat uit een langgerekte lintbebouwing met een zeer hoge verkeersintensiteit, waaronder veel vrachtverkeer. De hoge intensiteiten veroorzaken geluidhinder, trillingen, een moeilijke oversteekbaarheid en verkeersonveiligheid in de kern. De verwachting is dat de intensiteiten nog verder toenemen door uitbreiding van (logistieke) bedrijventerreinen nabij Hulst en groei van de Antwerpse haven. Gezien het hoge aantal voertuigen van 11.500 per werkdag met 12% vrachtverkeer staat de leefbaarheid behoorlijk onder druk.

Op basis van de uitvoeringsstrategie verhardingen zijn reeds de middelen geraamd voor de noodzakelijke renovatie van dit weggedeelte. We stellen voor om dit onderhoudsmoment aan te

grijpen om een volledige rehabilitatie uit te voeren, zodat de kom van Kapellebrug veiliger gemaakt kan worden voor automobilisten, fietsen en voetgangers. In het totaalplan dat hiervoor uitgewerkt is voeren we maatregelen uit om de snelheid van het verkeer te verlagen en een eenduidiger verkeersbeeld te creëren. De gemeente Hulst draagt de lasten van de vervanging van de riolering en draagt € 200.000 bij aan het project voor perceelontsluitingen en groenvoorzieningen.

Voor het benodigde investeringskrediet van € 5,6 miljoen is naast de reeds beschikbare middelen voor de renovatie (€ 2,3 miljoen), aanvullend € 3,3 miljoen benodigd uit de investeringsagenda. Na verwachte oplevering van het project in 2021 schrijven we het krediet vervolgens vanaf 2022 af in 35 jaar. Omdat onvoldoende capaciteit in de organisatie aanwezig is om het project te kunnen begeleiden en uitvoeren, is hiervoor in het krediet een bedrag van € 0,6 miljoen opgenomen. Uit deze middelen trekken we voor het project ook een omgevingsmanager aan.

De rehabilitatie brengt tevens met zich mee dat het toekomstig onderhoud van dit weggedeelte jaarlijks met € 6.000 toeneemt. Dat betrekken we in het assetmanagement.

Mede door de financiële omvang, complexiteit en omgevingssensitiviteit voldoet het project volgens het handboek 'grote projecten' aan de kwalificaties van groot project. Wel stellen daarom ook voor om het project als zodanig te benoemen.

Voorgestelde besluiten:

- N290 Traverse Kapellebrug benoemen als groot project;
- Een krediet N290 Traverse Kapellebrug instellen ter grootte van € 5,6 miljoen, dat wordt afgeschreven vanaf 2022 in 35 jaar;
- Voor de dekking van de afschrijvingslasten in 2021 € 3,3 miljoen uit de investeringsagenda toevoegen aan de dekkingsreserve wegen, waaruit de afschrijvingslasten vanaf 2020 in € 35 jaar worden gedekt.
- De resterende € 2,3 miljoen wordt gedekt uit de reeds geraamde lasten voor de renovatiewerkzaamheden. Hiervan is reeds € 0,9 miljoen in het bestaande investeringskrediet opgenomen. De resterende € 1,4 miljoen is reeds beschikbaar binnen de stelpost 'afschrijvingen infrastructuur' en wenden we aan voor de dekking van de afschrijvingslasten.
- De jaarlijkse onderhoudslasten van de N290 Traverse Kapellebrug vanaf 2023 ophogen met € 6.000 en betrekken in de actualisatie van het assetmanagement.

3.4. Recapitulatie financiële voorstellen

Budgettaire ruimte

De doorkijk op de uitvoeringsprogramma's leidt tot de onderstaande financiële voorstellen die dekking vragen uit de budgettaire ruimte:

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Ondernemend Zeeland	-213	-111	-111	-111	
Woonplaats: Zeeland	-200				
Iedereen telt!	-520	-720	-720	-690	-440
Mobiliteit op maat	-				
Balans in landelijk gebied	-50	-255	-255	-255	-155
Energie op klimaat	-				
Totaal	-983	-1.086	-1.086	-1.056	-595

Investeringsagenda

Daarnaast doen wij in de uitvoeringsprogramma's voorstellen om voor de bestedingsgerede projecten de benodigde middelen te dekken uit de investeringsagenda. Tezamen met de eerdere voorstellen uit de strategische opgaven (zie paragraaf 2.4) geeft dat het volgende beeld:

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Zichtbaar Zeeland (koppeling met progr. Ondernemend Zeeland)	-1.465				
Stikstof	-793	-857	-857	-703	-167
Klimaatadaptatie (koppeling met groot project Deltaplan Zoetwater)	-126	-221	-221	-221	
Ruimtelijke kwaliteit (koppeling met progr. Woonplaats Zeeland)	-353				
Slimme mobiliteit (koppeling met progr. Mobiliteit op maat)		-414	-352	-371	-461
Energietransitie (koppeling met progr. Energie op klimaat)	-365	-527	-377	-377	
Economische innovatie (koppeling met progr. ondernemend Zeeland en progr. balans in landelijk gebied)	-2.412	-950	-700		
Wegeninvesteringen (koppeling met groot project Kapellebrug)	-1.650	-3.350			
Totaal	-7.164	-6.319	-2.507	-1.672	-628

In totaal stellen we voor om in de periode tot en met 2024 € 18,3 miljoen te onttrekken aan de investeringsagenda. In hoofdstuk 5 geven we aan welke gevolgen deze onttrekkingen hebben voor de verdere opbouw van de investeringsagenda. Daar doen we ook een voorstel om voor de jaarschijf 2024 een bedrag toe te voegen aan de investeringsagenda.

3.5. Personele consequenties op lopende uitvoering

In hoofdstuk 2 van deze Voorjaarsnota hebben we al aangegeven dat we op zoek moeten naar een balans tussen inhoudelijke ambities, financiële middelen en beschikbare menskracht. De maatschappelijke ontwikkelingen, die van invloed zijn op onze bestuurlijke ambities, volgen elkaar in hoog tempo op. De afgelopen maanden zijn er nieuwe landelijke en regionale (vaak ook complexe) prioriteiten bijgekomen, bijvoorbeeld rond stikstof, PFAS, 3e regiodeal en vluchtelingen. Uitvoeringskracht op deze onderwerpen vraagt meer menskracht dan op dit moment beschikbaar is. Dan kan niet worden opgevangen door andere taken te laten vervallen. Ook de

lopende grote opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, arbeidsmarkt en de omgevingswet blijven, naast de wettelijke taken, onverminderd en deels in toenemende mate inzet vragen. Daarnaast zien we een toenemende trend in decentralisatie van Rijkstaken.

Aan de hand van de Voorjaarsnota 2018 is de capaciteit van de ambtelijke organisatie tijdelijk versterkt, tot aan het minimum dat paste bij ambities en continuering van wettelijke taken op dat moment. De tijdelijke versterking gold tot en met 2023. Die datum was gekozen in verband met de leeftijdsopbouw van het personeel: vanaf 2023 zal weer uitstroom wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd optreden. Met het zicht daarop konden we, ondanks het tijdelijke karakter van de uitbreiding, nieuwe medewerkers toch een vast contract bieden.

Al eerder in deze nota hebben wij aangegeven dat de rol, en daarmee ook de vraag naar inzet vanuit de provincie eerder toeneemt dan afneemt. Ondanks de tijdelijke versterking waren eerder dit jaar al aanvullende maatregelen nodig om urgente personele knelpunten op te lossen. Dat roept de vraag op wat de consequenties zijn, wanneer de tijdelijke versterking daadwerkelijk stopt in 2023. We zullen dan zeer ingrijpende keuzes moeten maken in de inhoudelijke ambities. Daarnaast zullen de mogelijkheden van de organisatie om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen, die nu al onvoldoende zijn, dan helemaal verdwijnen.

Wij willen de uitvoeringskracht, die nodig is bij de huidige ambities op orde houden, en ook op langere termijn borgen, door de tijdelijke aanvulling van de capaciteit vanaf 2024 structureel te maken. Dat vraagt € 2 miljoen per jaar vanaf 2024. Daarnaast nemen wij vanaf deze Voorjaarsnota bij nieuwe ambities de daarbij behorende personele consequenties mee, wanneer onvoldoende capaciteit of competenties beschikbaar (te maken) zijn, zodat die integraal onderdeel uitmaken van het keuzeprocess.

Samengevat zien de financiële consequenties er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Reparatie personeelsknelpunten	-1.654	-2.004	-1.851	-1.544	-884
Structureel maken van eerder genomen capaciteitsmaatregelen					-2.000
Totaal	-1.654	-2.004	-1.851	-1.544	-2.884

Voorgesteld besluit: De capaciteitsknelpunten en –maatregelen dekken uit de budgettaire ruimte.

Doorontwikkelingen in takenpakket en werkwijze van afdelingen

Het takenpakket en de werkwijzen van onze organisatie ontwikkelt zich, mede vanwege maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld digitalisering, automatisering, toenemende mate van burgerparticipatie en ambities op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Tegelijkertijd vernieuwt onze organisatie haar personeelsbestand, en zien we ook op specifieke vakgebieden een toenemende mate van vergrijzing. In deze ontwikkeling werkt onze organisatie met lange termijn visies per taakgebied, waarbij samenhang wordt ge-

zocht tussen inhoudelijke ambities, financiële middelen en strategische personeelsplanning. Enkele visies bevinden zich in de afrondende fase, zoals de visies op verkeersmanagement (inclusief dagelijks infraonderhoud en brug- en sluisbediening, die onderdeel uitmaken van onze buitendienst), public affairs en facilitaire zaken.

Veelal zijn deze visies een volgende stap in de ontwikkeling van deze eenheden in een verandering die de afgelopen jaren al in gang is gezet. Daarom stellen we in paragraaf 4.1.7. ook voor om de pilot incidentmanagement met 1 jaar te verlengen, zodat tot afronding van de visies onze bestaande werkwijze doorgang kan vinden.

De situatie rondom de buitendienst vraagt aanvullende aandacht vanuit een combinatie van inhoudelijke ontwikkeling, zoals de aansluiting op de verkeerscentrale met op middellange termijn tevens een omvangrijke wisseling in het personeelsbestand als gevolg van vergrijzing. Voor public affairs geldt dat in 2018 is gestart met het versterken van onze profilering en positionering als provinciale organisatie (onder andere bij maatschappelijke events), en meer lijn in de huidige ondersteuning van bestuur en directie. Op het gebied van facilitaire zaken vindt ontwikkeling plaats in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Consequenties als gevolg van deze visies, zowel in financiële als personele zin, worden uiterlijk in het najaar aan u voorgelegd, om die vervolgens te kunnen betrekken in de begroting 2021.

4. Overige ontwikkelingen

4.1. Instandhouding infrastructuur

4.1.1. Inleiding

Het 'Beheerkader infrastructuur Provincie Zeeland' is het leidende kader waarbinnen we werken volgens de principes van assetmanagement. Dat houdt in dat de planning van de onderhoudswerkzaamheden is gebaseerd op de principes van risicomanagement (prestaties en risico's) en levensduurbenadering (kostenbewust en efficiënt handelen). De verschillende onderhoudswerkzaamheden – klein onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvesteringen – zijn daarbij zodanig optimaal afgestemd dat hierop feitelijk geen verdere afweging mogelijk is. Uitstel of afstel van de werkzaamheden heeft daarmee gevolgen voor het basisniveau van het betreffende infrastructuurele werk.

Gekoppeld aan het beheerkader zijn uitvoeringsstrategieën voor het in stand houden van droge kunstwerken, verhardingen en elektrotechnische verkeersvoorzieningen (VRI's) opgesteld, die 10 jaar vooruit kijken. In lijn met het beheerkader actualiseren we jaarlijks deze onderhoudsplanningen. Prijsontwikkelingen worden vervolgens ingerekend in de betreffende planperiode.

4.1.2. Klein onderhoud

Binnen de onderhoudsplannen maken we onderscheid tussen klein en groot onderhoud. Bij klein onderhoud gaat het om kleine, dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om een object (op het vastgestelde kwaliteitsniveau te houden. Hogere marktprijzen, en in mindere mate ook door areaaluitbreiding, veroorzaken op het klein onderhoud in de planperiode 2020 tot en met 2029 een tekort van € 0,7 miljoen:

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025 e.v.
Klein onderhoud	-90	-63	-55	-60	-55	-378

4.1.3. Groot onderhoud (vastgestelde uitvoeringsstrategieën)

Groot onderhoud is nodig om, na slijtage als gevolg van een langere periode van gebruik, het object binnen de huidige levensduur op het vastgestelde kwaliteitsniveau te houden. De onderhoudsreserve infrastructuur is ingesteld om het groot onderhoud te dekken voor de onderdelen waar uitvoeringsstrategieën voor zijn vastgesteld. Het doel van de onderhoudsreserve is om de onderhoudslasten over de jaren te egaliseren. Een reserve maakt het bovendien gemakkelijker om te schuiven in de planning van het onderhoud, zonder dat daarvoor begrotingswijzigingen nodig zijn. Tevens is vorig jaar afgesproken dat, wanneer overschrijdingen van budget ontstaan voor het onderhoud dat direct gekoppeld is aan de uitvoeringsstrategieën, die overschrijdingen gedekt kunnen worden uit de beschikbare ruimte binnen de onderhoudsreserve infrastructuur. PS wordt dan achteraf geïnformeerd over de aanvullende onttrekkingen aan de reserve.

Inmiddels zijn ook de uitvoeringsstrategieën van openbare verlichting en groen gereed (zie bijlage 2.1 en 2.2). In lijn met het instellingsbesluit op de onderhoudsreserve infrastructuur, voegen we het groot onderhoud van deze strategieën ook toe aan de reserve.

De totale doorrekening - inclusief het herzien van tijdsplanningen - van het groot onderhoud voor de planperiode 2020 – 2029 valt vrijwel budgettair neutraal uit. Een belangrijke verklaring is dat nu de Tractaatweg N62 officieel in gebruik is genomen, het meerjarig onderhoud in de planperiode opnieuw is doorgerekend. Dat leidt tot een vrijval die nagenoeg wegvalt tegen de prijsstijgingen. De opbouw van de reserve ziet er, na toevoeging van nieuwe uitvoeringsstrategieën, als volgt uit:

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Beginstand	3.294	281	453	621	811	2.990	3.167	4.049	3.808	4.389
Reeds geraamde toevoeging	5.394	5.388	5387	4.569	4.577	3.819	3.554	3.464	3.475	3.410
Voorgestelde toevoeging via jaarrekeningsaldo 2019	198									
Reeds beschikbare dekking vanuit onderhoud groen en openbare verlichting	404	419	489	419	444	379	403	501	336	313
Benodigde onttrekkingen op basis van bestaande uitvoeringsstrategieën	-8.845	-5.097	-4.607	-3.881	-1.820	-3.711	-3.063	-4.063	-3.357	-5.450
Onttrekkingen uitvoeringsstrategie groen	-241	-196	-273	-257	-279	-194	-154	-324	-236	-218
Onttrekkingen uitvoeringsstrategie openbare verlichting	-175	-135	-152	-172	-222	-168	-151	-104	-76	-58
Aanvullend benodigde toevoeging (+) of vrijval (-)	252	-207	-676	-488	-521	52	293	285	439	527
Eindstand	281	453	621	811	2.990	3.167	4.049	3.808	4.389	2.913

Eind 2029 resteert een relatief hoog eindsaldo. Echter, in 2030 worden relatief veel uitgaven aan verhardingswerkzaamheden verwacht. Door inzet van het restant saldo in 2029 in dat jaar is het mogelijk om de jaarlasten dan op een gelijk niveau te houden. In de volgende actualisatie van de reserve (voorzien in het najaar), waarin ook het jaar 2030 in opgenomen wordt, geven we daar nader inzicht in.

4.1.4. Groot onderhoud (uitvoeringstrategieën nog niet vastgesteld)

Voor het groot onderhoud waarvan geen uitvoeringsstrategieën beschikbaar zijn verloopt de dekking via de exploitatiebegroting in de jaren dat het onderhoud wordt uitgevoerd. Op korte termijn verwachten we ook de uitvoeringstrategieën natte infrastructuur en bewegwijzering gereed te hebben.

Vooruitlopend op de vaststelling van deze uitvoeringsstrategieën hebben we een reële inschatting gemaakt van een kostendekkend onderhoudskader voor de periode 2020 – 2029. Binnen

de uitvoeringsstrategie natte infrastructuur is het onderhoud van de Zeelandbrug een substantieel onderdeel. Een adviesbureau voert op dit moment onderzoek uit naar de conditie van de brug, alsmede de onderhoudsmaatregelen die in de meerjarenplanning benodigd zijn om de brug in functie te houden. Een eerste indicatie is dat dat aanvullende dekking vraagt. Uiterlijk in het najaar komen we daar bij u op terug.

Naast prijsindexeringen leidt met name de herziene doorrekening op het mechanisch groot onderhoud van de grote sluis in Vlissingen tot hogere kosten in deze planperiode. Per saldo is in deze periode daarom € 1,0 miljoen aanvullende dekking benodigd:

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025 ev.
Groot onderhoud	-268	-289	-522	-231	102	169

4.1.5. Vervangingsinvesteringen

Renovaties, of - nog ingrijpender - vervangingsinvesteringen, worden noodzakelijk op het moment dat een infrastructureel werk zich aan het einde van de levensduur bevindt. Omdat asset-management ervan uitgaat dat een object “eeuwig” in stand wordt gehouden, maakt dit type onderhoud deel uit van de normale levenscyclus van objecten. Renovaties en vervangingsinvesteringen moeten worden geactiveerd en afgeschreven. Voor de dekking van de afschrijvingslasten van toekomstige investeringsprojecten waarvoor nog geen krediet beschikbaar is gesteld, is een stelpost “afschrijvingen infrastructuur” in de exploitatie gevormd.

Actualisatie van meerjarenplanning 2020 – 2029 levert een voordeel op van ongeveer € 0,1 miljoen ten opzichte van de reeds geraamde middelen, met name doordat afschrijvingen gedeeltelijk naar latere jaren buiten de planperiode doorschuiven:

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025 ev.
Vervangingsinvesteringen	87	67	53	95	-13	-214

Dit saldo is als volgt opgebouwd:

Bestaande kredieten vervangingsinvesteringen	Gevolgen in planperiode 2020-2029 voor afschrijvingslasten x € 1.000	Afschrijving
Benodigde ophoging krediet duiker N252 met € 100.000 op basis van definitieve besteksraming	-7	Vanaf 2021, 35 jaar
Modernisering NCV, afschrijving 1 jaar later	39	Vanaf 2021, 35 jaar
VRI Nieuwe Zuidbeekseweg N661: na voorgestelde afsluiting krediet in Statenvoorstel Jaarstukken 2019, resteert een restant krediet van € 21.000, wat vervolgens leidt tot lagere jaarlijkse afschrijvingslasten.	15	Vanaf 2020, 15 jaar
VRI Zandkreekdijk N256, afschrijving 1 jaar later	18	Vanaf 2021, 15 jaar
N257 Philipsdam, ophoging krediet met € 150.000, met name ten behoeve van inhuur projectbegeleiding	-40	Vanaf 2022, 35 jaar

Bestaande kredieten vervangingsinvesteringen	Gevolgen in planperiode 2020-2029 voor afschrijvingslasten x € 1.000	Afschrijving
VRI Deltaweg N256, afschrijving 1 jaar later	27	Vanaf 2021, 15 jaar
Leidingwerk Westerschelde ferry, afschrijving 1 jaar later	33	Vanaf 2020, 10 jaar
Toekomstige vervangingsinvesteringen		
Actualisatie vervangingsinvesteringen in doorkijk	-11	
Totaal effect periode 2020 - 2029	75	

4.1.6. Instandhouding faciliteiten Westerschelde Ferry

Het huidige baggercontract voor de veerhaven Breskens loopt per 1 augustus 2020 af. Samen met Rijkswaterstaat worden momenteel de voorbereiding getroffen voor een nieuwe aanbesteding. De voorlopige ramingen daaruit leiden tot de verwachting van substantieel hogere lasten in de planperiode 2020 – 2029 dan op basis van het lopende contract werd voorzien.

Verder is de eerdere doorrekening van de instandhouding van de van aanlandvoorzieningen en terminals verder geanalyseerd en is de planning geoptimaliseerd. Daardoor kunnen de eerder hiervoor geraamde middelen in deze planperiode beperkt vrijvallen.

Per saldo is voor de planperiode 2020 – 2029 is de volgende aanvullende dekking benodigd:

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025 ev.
Instandhouding faciliteiten Fast Ferry	-70	-123	-35	-142	-265	-675

4.1.7. Incidentmanagement

In de Voorjaarsnota 2018 is besloten om als proef voor een periode van 2 jaar aan te sluiten bij de verkeerscentrale van Rijkswaterstaat. Daarmee kunnen incidenten sneller en beter worden gemeld aan kantonniers en landelijke informatiediensten, zodat de overlast voor de weggebruikers bij calamiteiten wordt beperkt. In 2020 loopt deze proef af.

Op dit moment werken we aan een toekomstvisie op de buitendienst, waarin - mede op grond van de ervaringen - verschillende scenario's voor het beleidsmatig verankeren van verkeers- en incidentmanagement worden overwogen. We verwachten daar in het najaar besluiten over voor te kunnen leggen. Om het huidige niveau van dienstverlening te handhaven tot die besluitvorming is afgerond, stellen we voor de proef met een jaar te verlengen en daarvoor € 210.000 in 2021 beschikbaar te stellen. Daarmee kan het huidige dienstverleningsniveau gewaarborgd blijven.

4.1.8. Recapitulatie en voorgestelde besluiten

Samengevat zien de financiële voorstellen er voor de zichtperiode van de begroting als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Klein en groot onderhoud (incl. mutatie reserve groot onderhoud).	-610	-146	93	192	562
Vervangingsinvesteringen	87	67	53	95	-13
Voorzetten pilot incidentmanagement		-210			
Instandhouding faciliteiten Fast Ferry	-70	-123	-35	-142	-265
Totaal	-593	-412	111	145	284

Voorgestelde besluiten:

- De financiële effecten, zoals hiervoor samengevat, dekken uit de budgettaire ruimte.
- Bestaande investeringskredieten, inclusief de benodigde wijziging van de afschrijvingslasten, bijstellen volgens de uiteenzetting in paragraaf 4.1.5.

4.2. Uitvoering wettelijke milieutaken

4.2.1. Ontwikkelingen in het lopend begrotingsjaar

Eén van de wettelijke taken van de Provincie is het verlenen van milieuvergunningen en het houden van toezicht op de naleving van milieuwetten op het gebied van onder andere lucht, bodem, geluid en water. De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland en de DCMR zijn op grond van wettelijke voorschriften belast met het uitvoeren van de milieu- en veiligheidstaken.

Een aantal ontwikkelingen dit jaar zijn van invloed op de beschikbare budgetten:

- De jaarlijkse bijdragen aan zowel de RUD Zeeland als de DCMR kennen – vanwege de gedeeltelijke bijdrage in personeelskosten – een hogere indexering dan dat jaarlijks, op basis van het indexeringspercentage uit de financiële verordening, op de materiële budgetten provinciale begroting wordt toegepast. Dit effect betrekken we in de doorrekening van de stelpost provinciefonds, zie verder paragraaf 4.3.3.
- De provinciale uitvoeringstaken voor milieu zijn sinds 6 jaar belegd bij de RUD Zeeland. Sinds 1 oktober 2019 worden de BRZO-taken daarbinnen uitgevoerd door DCMR. In de Thorbeckebrief heeft de minister van BZK aangegeven dat zij in gesprek wil met gemeenten en provincies om te reflecteren op de samenwerkingsverbanden die op basis van de verschillende decentralisaties zijn aangegaan, en te bespreken of er mogelijk behoefte is aan andere oplossingen, zowel qua wetgeving als qua ondersteuning. Met name voor de uitvoering van de milieutaken gaan wij dat gesprek graag aan. Om die redenen zijn wij voornemens om na de zomer een verkenning te laten uitvoeren naar de toekomst van de RUD Zeeland, met name gericht op de uitvoering van de milieutaken. We vragen de Zeeuwse gemeenten hier ook in deel te nemen.

Voorgesteld besluit: Voor deze verkenning een bedrag van € 50.000 in 2020 en € 150.000 in 2021 beschikbaar stellen uit de budgettaire ruimte.

Daarnaast zijn er een aantal ontwikkelingen die in de toekomst mogelijk aanvullende kosten met zich meebrengen. Dan gaat het bijvoorbeeld om de evaluatie van het PxQ systeem bij de RUD Zeeland, landelijke/interprovinciale projecten op milieugebied (bijvoorbeeld sanering asbestdaken, omgevingsveiligheid, coördinatie BRZO werkzaamheden, luchtkwaliteit) en overdracht van taken tussen provincies en gemeenten.

De RUD Zeeland stelt momenteel een overzicht op van de aanvullende kosten die zij verwacht in de komende jaren te moeten maken. In dat overzicht zullen ook de consequenties van de evaluatie van het PxQ systeem worden meegenomen. Uiterlijk in het najaar komen wij hierop terug.

Zoals hiervoor al werd opgemerkt zijn de taken rond vergunningverlening en het toezicht voor BRZO-bedrijven overgedragen van de RUD Zeeland aan de DCRM. 2020 is daarom voor de DCRM een inregeljaar om na te gaan of deze taken voldoen aan het kwaliteitsniveau dat zij hanteert ten aanzien van BRZO bedrijven in de provincie Zuid Holland. Dit kan betekenen dat de DCRM extra kosten bij de Provincie in rekening brengt.

4.2.2. *Versterking uitvoering groene handhaving*

De Provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming, ondermeer door het verlenen van vergunningen en ontheffingen. De RUD Zeeland voert namens de Provincie het toezicht en de handhaving uit op de uitvoering van de Wet natuurbescherming. U heeft besloten om de professionalisering van de groene handhaving op een hoger niveau te brengen en te intensiveren. Daarnaast zijn in IPO-verband afspraken gemaakt inzake kwaliteitseisen, waaronder inzet van een regisseur groene handhaving. Dat geeft ook invulling aan uw wens om tot verbetering van de zichtbaarheid in het buitengebied en verdere professionalisering van de RUD te komen. Zowel de personele als de materiële kant hiervan vragen extra middelen.

Voorgesteld besluit: In de periode 2020 – 2024 de volgende beschikbaar te stellen, waarbij de hoogte van het bedrag enigszins afhankelijk is van de inzet van materiële middelen in het betreffende jaar. In 2024 is ook een bijdrage voor de vervanging van een vaartuig opgenomen.

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Versterking uitvoering groene handhaving RUD	-80	-130	-120	-120	-254

4.3. Ontwikkelingen provinciefonds

4.3.1. Herstel weeffout provinciefonds

In 2018 zijn, op advies van de commissie Jansen, interprovinciale afspraken gemaakt over het herstel van de weeffout in het provinciefonds. Zeeland liep per jaar € 10 miljoen mis, doordat in het verdeelmodel werd uitgegaan van Delta-dividenden, die echter al vanaf 2016 niet meer werden ontvangen. De afspraken hielden in dat in de jaren 2018-2020 de andere provincies gezamenlijk € 6,7 miljoen per jaar zouden bijdragen, onder de voorwaarde dat Zeeland de opcenten MRB zou verhogen met € 3,3 miljoen per jaar. De periode van drie jaar was afgestemd op de verwachte herziening van het verdeelmodel voor 2021.

Inmiddels hebben IPO en BZK een gezamenlijke verkenning uitgevoerd om tot een brede herziening van de financiële verhoudingen te komen. Het IPO bestuur heeft deze conclusies onderschreven. Dat betekent echter wel dat de herijking van het verdeelmodel provinciefonds op de langere termijn wordt geplaatst. Een belangrijk onderdeel daarin is een integrale actualisering van de vermogens en rendementen die relevant zijn voor de bepaling van de eigen inkomsten (zoals dividenden) van alle provincies.

Vanuit het IPO is (opnieuw) aan de heer Geert Jansen gevraagd om te adviseren over een oplossing voor de periode tot de integrale herziening van het verdeelmodel. Eind maart 2020 heeft hij een advies uitgebracht (zie bijlage 3). Dat advies kent twee varianten: een voorkeursvariant waarbij de andere provincies € 6,7 miljoen per jaar blijven bijdragen, maar zonder verplichting voor Zeeland om zelf ook de MRB op te hogen, en een alternatieve variant waarin de bijdrage van de andere provincies werd opgehoogd naar € 9,3 miljoen per jaar.

Bij het overgrote deel van de provincies ontbreekt draagvlak voor de alternatieve variant. Zij geven aan dat in deze variant enkel rekening wordt gehouden met de actualisering van de dividenden in Zeeland, laat de ontwikkelingen in vermogen en rendementen in andere provincies buiten beschouwing, gaat voorbij aan de hogere MRB-tarieven in een aantal andere provincies die wel worden geacht een hogere bijdrage te leveren en houdt onvoldoende rekening met de eigen verantwoordelijkheid van de Provincie Zeeland.

De uitkomst is dat in IPO-verband is ingestemd met de voorkeursvariant voor in ieder geval 2 jaar, en daarna, indien de herijking dan nog niet geeffectueerd is, deze afspraak te continueren. Formeel dienen de Staten van de provincies nog in te stemmen met deze afspraak.

Voorgesteld besluit: vooruitlopend op de besluitvorming door de afzonderlijke Staten, vanaf 2021 de raming van de provinciefondsuitkering in de meerjarenbegroting structureel ophogen met € 6,7 miljoen.

4.3.2. Meicirculaire 2020

De meicirculaire 2020 wordt naar verwachting eind mei door het ministerie van BZK uitgebracht. Daardoor is het niet mogelijk de effecten hieruit te betrekken in deze Voorjaarsnota. Over de uit-

komsten van de meicirculaire zullen we u zo spoedig mogelijk informeren. Het Rijk heeft toegezegd dat in die circulaire ook de toekenning van de derde tranche van de regiodealmiddelen Zeeland (ZiS 2) zal plaatsvinden.

4.3.3. Ontwikkelingen stelpost provinciefonds

In de financiële verordening is opgenomen dat de omvang van de stelpost provinciefonds maximaal € 3 miljoen bedraagt. Vanuit deze stelpost wordt de jaarlijkse indexering van de begroting, als ook de gevolgen van CAO ontwikkelingen gedekt. Daarnaast dient de stelpost om fluctuaties in het accres op te vangen.

Begin januari hebben we u geïnformeerd over de effecten van de decembercirculaire en de invloed daarop op de stelpost provinciefonds.

Daarnaast zijn er een aantal ontwikkelingen die dekking vragen uit de stelpost:

- Om prijsstijgingen te kunnen opvangen is het noodzakelijk om de materiële budgetten jaarlijks in de begroting te indexeren. Het percentage voor indexering van de materiële budgetten in de provinciale begroting is vastgelegd in de financiële verordening en bedraagt 1% (zie ook paragraaf 6.3). Het structurele effect daarvan bedraagt ongeveer € 1,25 miljoen vanaf 2021;
- In de zomernota 2019 is besloten om, voor instellingen die een integrale kostensubsidie ontvangen, via een provinciale richtlijn een andere prijsindex toe te passen. Op basis van de eerder toegepaste indexering voor 2020 houden we rekening met een indexering van ongeveer € 285.000 voor de jaren 2021 en verder. Op basis van de indexcijfers uit septembercirculaire zullen we in het najaar de definitieve indexering aan u voorleggen, zodat deze verwerkt kan worden in de begroting 2021.
- In paragraaf 4.2.1 hebben we u geïnformeerd over de indexeringen van de jaarlijkse bijdragen aan de RUD Zeeland en DCMR. In aanvulling op de index die we toepassen op materiële budgetten is voor de RUD Zeeland een aanvullend structureel bedrag van € 48.000 benodigd vanaf 2021. Voor de DCMR bedraagt deze aanvullende structurele indexering € 55.000 vanaf 2021. Aangezien de CAO voor 2021 nog niet bekend is, kan dat mogelijk nog leiden tot een aanpassing.

Gelet op de onzekere tijden waar nu sprake van is, stellen wij voor om, na de verwerking van bovenstaande effecten, de stelpost vanaf 2021 weer aan te vullen tot het maximale bedrag van structureel € 3 miljoen per jaar. Daarmee houden we de mogelijkheid om eventuele toekomstige schommelingen in de provinciefondsuitkering op te vangen. Daarnaast lopen de CAO's dit jaar af, zodat eventuele effecten uit de nieuwe CAO's ook gedekt kunnen worden uit deze stelpost.

De stelpost geeft dan het volgende beeld:

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo stelpost provinciefonds na de decembercirculaire*	223	154	245	632	1.498
Indexatie begroting 2020		-1.250	-1.250	-1.250	-1.250
Aanvullende indexatie IKS instellingen		-285	-285	-285	-285
Aanvullende indexatie RUD en DCMR		-103	-103	-103	-103
Ophogen stelpost		4.483	4.392	4.006	3.140
Saldo stelpost provinciefonds	223	3.000	3.000	3.000	3.000

**In onze brief van 14 januari 2020 hebben we u geïnformeerd over de effecten van de decembercirculaire en de gevolgen voor de stelpost. De vermelde eindsaldi van de stelpost in die brief zijn echter niet juist, om dat in die saldi geen rekening is gehouden met de effecten uit de zomernota 2019 op de stelpost. De nu vermelde saldi houden daar wel rekening mee.*

Voorgestelde besluiten:

- De volgende indexeringen voor het begrotingsjaar 2021 en verder dekken uit de stelpost provinciefonds:
 - o de materiële budgetten ingevolge de bepalingen uit de financiële verordeningen;
 - o De integrale kostensubsidies ingevolge de systematiek van de provinciale richtlijn;
 - o De bijdragen aan de RUD Zeeland en DCRM.
- Na inrekenen van de hiervoor genoemde indexeringen, de stelpost provinciefonds vanaf 2021 structureel aanvullen tot het maximum van € 3 miljoen ten laste van de budgettaire ruimte.

4.4. 1^e ronde budgetbewaking

Om zicht te krijgen op de voortgang van de uitvoering en realisatie van de begroting is – als onderdeel van de reguliere planning & control cyclus – een eerste ronde budgetbewaking 2020 uitgevoerd.

De effecten die uit deze ronde budgetbewaking komen zijn onder te verdelen in:

- Budgettaire effecten
- Budgettair neutrale wijzigingen in het begrotingsjaar 2020.

De budgettaire effecten voor het jaar 2020 zien er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Opcenten motorrijtuigenbelasting De Belastingdienst verstrekt jaarlijks een overzicht met de te verwachten inkomsten opcenten MRB, Uitgaande van het werkelijk aantal belastbare voertuigen in de provincie per 1 januari van het huidige jaar. Ervan uitgaande dat ten opzichte van deze stand zich geen mutaties voordoen, leidt dat tot hogere inkomsten opcenten dan nu in de begroting is opgenomen. Vanwege onzekerheden over het toenemende aantal elektrische voertuigen rekenen we deze hogere inkomsten enkel op korte termijn in. In het kader van de reguliere P&C cyclus zullen we de effecten hiervan volgen en zo nodig tot bijstelling van de ramingen overgaan.	626	626			
Herziening legesverordening Flora en Faunawet In 2019 heeft een herziening van de legesverordening plaatsgevonden, waarin ook tarieven zijn aangepast. Dit leidt tot een structureel lager legesopbrengsten.	-65	-65	-65	-65	-65
Verhoging WGA premie De verhoging van de premie 'Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten' (WGA) leidt tot een structureel hogere afdracht aan werkgeverslasten.	-60	-60	-60	-60	-60
Arbodienst Dit jaar loopt het contract met de huidige arbodienst af. Op basis van de aanbesteding om te komen tot een nieuwe overeenkomst vallen de lasten structureel hoger uit.	-30	-30	-30	-30	-30
Verzekeringspremies Voor de verzekeringen van de bedrijfsgebouwen, waaronder het abdijcomplex, heeft een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden. De landelijke trend, waarin verzekeringspremies stijgen, heeft ook gevolgen voor de Provincie. De jaarlijkse lasten nemen toe met € 80.000	-80	-80	-80	-80	-80
Bestemmingsplantoetsing Voor externe beoordeling van bestemmingsplannen op ruimtelijke kwaliteit is het benodigd om een uitvoeringsbudget in te stellen, waaruit opdrachtverlening betaald kan worden.	-20	-20	-20	-20	-20
Juridische proceskosten Voor inhuur van juridische expertise en begeleiding van een aantal complexere dossiers is incidenteel procesgeld benodigd.	-100				
IPO bijdrage kerntaak openbaar bestuur De jaarlijkse bijdrage aan de IPO-begroting wordt in de provinciale begroting verdeeld over de verschillende kerntaken. Ten onrechte is voor de kerntaak openbaar bestuur geen raming in de begroting opgenomen.	-43	-43	-43	-43	-43
Beëindiging Huur RIAS binnen Abjdcomplex De ruimte die het Roosevelt Institute for American Studies (RIAS) huurt binnen het abdijcomplex leent zich, gezien de ligging binnen het complex, uitstekend om voor representatiedoeleinden in te zetten. In overleg met het RIAS is daarom overeengekomen om de huur van die ruimte te beëindigen. Per 1 september 2020 verhuizen zij naar een andere externe locatie. Dat betekent dat vanaf die datum ook de huuropbrengsten vervallen. Daarnaast dragen we dit jaar € 15.000 bij in de verhuiskosten naar die locatie.	-27	-28	-28	-28	-28
Reconstructie N258 Absdale Hulst Door hogere (bijkomende) kosten van grondverwerving, alsmede vertraging in het proces doordat de grondverwerving langer duurde dan voorafgaand ingeschat, is een ophoging van het investeringskrediet van € 115.500 benodigd. Dit betekent dat de afschrijvingslasten van het project in de periode 2022 – 2056 jaarlijks € 3.300 hoger uitvallen.			-3	-3	-3
North Sea Port Districts	-17	-17			

In paragraaf 3.2.2. hebben wij aangegeven dat we, tezamen met de partnerbesturen van North Sea Ports, een werkagenda en partnerschap North Sea Port District opbouwen. Gezamenlijk is besloten tot het aanstellen van een procesbegeleider om te komen tot een gezamenlijke strategie voor het North Sea Port District. Hierin worden de ambities van Vlaanderen en Zeeland op elkaar worden afgestemd op het gebied van energietransitie, circulaire economie, versterking van de toegankelijkheid, leefbaarheid, huisvesting en arbeidsmarkt. Het aandeel van de Provincie bedraagt hierin € 17.000 in 2020 en 2021.					
Totaal	184	283	-329	-329	

De budgettaire neutrale wijzigingen in het begrotingsjaar verlopen budgettair neutraal, via toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves, of door het ramen van baten en lasten in een bepaald begrotingsjaar. Uit deze eerste ronde budgetbewaking komen de volgende budgettaire neutrale wijzigingen voort:

		2020		2021		2022		2023 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Budgettaire neutrale wijzigingen									
Natuurontwikkeling	Aan de bestemmingsreserve Natuur wordt een bedrag van € 3,5 miljoen onttrokken. Het bedrag wordt besteed aan de aankoop van gronden en de inrichting daarvan voor de afronding van het Natuurnetwerk Zeeland. Het betreft eigen aankopen en ook het verstrekken van aankoop- en inrichtingssubsidies aan derden.								
Bestemmingsreserve Natuur	3.500								
980399 Bestemmingsreserve programma 3		-3.500							
030101 Natuurontwikkeling	3.500								
Fietstunnel Valuepark Terneuzen	Ter verbetering van de verkeersveiligheid en van de doorstroming van het gemotoriseerd verkeer op de rotonde Innovatieweg – N252 is een investeringskrediet beschikbaar gesteld ten behoeve van de aanleg van een fietstunnel. Afspraken over het eigendom, projectfinanciering, beheer en onderhoud zijn vastgesteld in een overeenkomst. Eigendom van de fietstunnel wordt het Valuepark Terneuzen CV en de bijdrage van de Gemeente Terneuzen van € 100.000 wordt via de subsidie van de Provincie Zeeland verstrekt. De Gemeente Terneuzen heeft de bijdrage inmiddels overgemaakt aan de Provincie. Omdat de provincie geen eigenaar wordt van de fietstunnel, kan de subsidie niet worden geactiveerd. Hierdoor komt de subsidie direct ten laste van de begroting 2020. Voorgesteld wordt het investeringskrediet te beëindigen en de staten de vrijval van de dekkingsreserve afschrijvingslasten voor de fietstunnel in te zetten voor de subsidie aan Maintenance Valuepark. Daarnaast wordt de bijdrage van de Gemeente Terneuzen geraamd en worden de lasten met hetzelfde bedrag verhoogd.								
Investeringskrediet fietstunnel Valuepark	-450	13		13		13		13	
Dekkingsreserve weginvesteringen	-13	450	-13		-13		-13		
050105 weginvesteringen	537	-100	-13		-13		-13		
980599 Bestemmingsreserve programma 5		13		13		13		13	
Netwerkkomponenten	In 2020 staat de vervanging van een gedeelte van de accespoints en de firewalls geprogrammeerd. Hiervoor dient een investeringskrediet te worden ingesteld. De investering in de accespoint bedraagt € 60.000. Deze investering wordt afgeschreven in een periode van 6 jaar. De afschrijvingslasten van € 10.000 per jaar vanaf 2021 worden gedekt uit de bestaande budgetten ICT. De investering in de firewalls bedraagt eveneens € 60.000. Deze worden afgeschreven in een termijn van 4 jaar. Ook deze afschrijvingstermijn start in 2021. De lasten van € 15.000 per jaar kunnen ook worden gedekt uit de bestaande budgetten van ICT.								
Investeringskrediet accespoints	60			-10		-10		-10	
Investeringskrediet firewalls	60			-15		-15		-15	
960103 ICT innovatie en advisering			-25		-25		-25		
960103 ICT innov. en advisering (afschrijvingen)			25		25		25		

		2020		2021		2022		2023 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Functioneel beheer	In verband met de doorontwikkeling en het optimaliseren van het functioneel beheer, onder meer voor versterking van applicatieondersteuning van het zaakstelsel, is uitbreiding van de formatie benodigd. Een minimaal benodigde uitbreiding van 2 fte brengt structurele lasten van € 155.000 met zich mee. Voorgesteld wordt om deze lasten budgetneutraal te dekken vanuit het beschikbare budget voor het zaakstelsel. De huidige afschrijvingslasten van het zaakstelsel, dat op dit moment in voorbereiding is, zijn namelijk lager dan het beschikbare budget, waardoor de resterende ruimte hiervoor ingezet kan worden.								
960104 Overige overhead		-100		-155		-155		-155	
960102 Salarislasten		100		155		155		155	

Voorgestelde besluiten:

- De effecten uit de 1^e ronde budgetbewaking verwerken in de begrotingsjaren 2020 en verder;
- Het investeringskrediet Absdale-Hulst, waarvan de afschrijving start in 2022 over een periode van 35 jaar, ophogen met € 115.500;
- Het investeringskrediet Fietstunnel Valuepark afsluiten;
- Voor de investeringen in de accesspoints en firewalls investeringskredieten instellen, welke worden afgeschreven vanaf 2021 in respectievelijk 6 en 4 jaar.

4.5. Overige financiële ontwikkelingen

4.5.1. Ondermijning

Eerder zijn incidentele middelen toegekend voor het aanstellen van een Coördinator Ondermijning/BIBOB voor een looptijd van 3 jaar tot 1 januari 2021. De huidige ontwikkeling binnen de samenleving en de daarin toenemende georganiseerde criminaliteit vereist een robuuste overheid die weerbaar is tegen criminele inmenging en ondermijning van het bestuur en bovendien facilitering van criminele activiteiten voorkomt. Het toepassen van de beschikbare wettelijke instrumenten en het vergroten van awareness binnen de organisatie blijft noodzakelijk. Wij stellen daarom voor om de functie van coördinator te continueren voor een periode van 3 jaar, waarvoor jaarlijks € 111.000 dekking benodigd is.

Gelet op het toenemen van de georganiseerde criminaliteit en de impact daarvan op het openbaar bestuur zullen wij mogelijk op een later tijdstip een voorstel doen om deze functie structureel in te vullen.

4.5.2. Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Dat betekent dat in de hele Europese Unie (EU) dezelfde privacywetgeving geldt. Zoals wij ook in ons coalitieakkoord hebben aangegeven willen wij in gezamenlijkheid met Zeeuwse partners hier zoveel mogelijk invulling aan geven.

Afgelopen jaar heeft de verkenning tot samenwerking zich gericht op de gezamenlijke invulling van de functie van Functionaris Gegevensbescherming (FG) voor meerdere Zeeuwse overheden. De FG is een interne toezichthouder die toeziet op de naleving van privacywetgeving binnen de organisatie. Alle overheidsinstanties zijn verplicht om een FG aan te stellen.

Per 1 januari 2021 hebben de Gemeente Terneuzen, Gemeente Hulst, Gemeente Sluis, Sabewa Zeeland, RUD Zeeland, GGD Zeeland, Veiligheidsregio Zeeland en Provincie Zeeland de intentie uitgesproken om op dit gebied samen te werken. Het is een groeimodel waaraan in de toekomst ook andere Zeeuwse overheidsinstellingen kunnen deelnemen. Voor de Provincie is hiervoor vanaf 2021 een jaarlijks structureel budget nodig van €60.000. In aanloop naar deze samenwerking is voor het jaar 2020 nog een incidenteel budget nodig van € 36.000 voor inhuur van FG-dienstverlening en advies.

4.5.3. Participatiewet

De doelstelling van de Participatiewet is het creëren van duurzame functies voor mensen met een arbeidsbeperking. Volgens ons bestaand beleid zet de Provincie Zeeland zich in voor het verbeteren van de positie van groepen met afstand op de arbeidsmarkt. Eind 2019 heeft het ministerie van SZW een nieuw quotumpercentage vastgesteld. Dat betekent dat we eind 2024 6,8 FTE meer plaatsingen moeten realiseren. Dit brengt aanvullend benodigde middelen met zich mee, die oplopen van bijna € 22.000 in 2020 tot bijna € 130.000 structureel vanaf 2024.

	2020	2021	2022	2023	2024
Te realiseren quotum in FTE	19,4	21,0	22,6	24,3	25,2
Aanvullende benodigde financiële dekking (x € 1.000)	22	44	64	87	129

4.5.4. Vervanging meubilair commissiezaal Provinciale Staten

Sinds de laatste verkiezingen zijn er meer Statenfracties dan in voorgaande Statenperiodes. Hierdoor voldoet de bestaande vergaderopstelling in de commissiezaal niet meer aan de eisen voor het houden van commissievergaderingen. Om de vergaderopstelling aan te passen dient nieuw meubilair aangeschaft te worden. Hiervoor is een krediet benodigd van € 70.000, dat wordt afgeschreven in 5 jaar vanaf 2021.

4.5.5. Vervanging discussie- en audiovisuele middelen

U heeft verzocht om over te gaan tot vervanging van de discussie- en audiovisuele middelen in zowel de Staten- als commissiezaal. Tegelijkertijd is gewerkt aan een bredere visie op het beheer van audiovisuele middelen in het Provinciehuis, passend binnen de visie om planmatiger te werken, die aansluit bij de huidige tijd van digitalisering. De vervanging, onderhoud en beheer van audiovisuele middelen zal worden ondergebracht bij een externe dienstverlener. Het huidige budget is hiertoe ontoereikend. Dat betekent dat - samen met de vervanging van de discussie- en audiovisuele middelen voor Provinciale Staten - in 2020 € 62.500 benodigd is en vanaf 2021 structureel € 125.000

4.5.6. Recapitulatie

(bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Ondermijning		-111	-111	-111	
Algemene Verordening Gegevensbescherming	-36	-60	-60	-60	-60
Participatiewet	-22	-44	-64	-87	-129
Vervanging meubilair commissiezaal Provinciale Staten		-14	-14	-14	-14
Vervanging discussie- en audiovisuele middelen	-63	-125	-125	-125	-125
Totaal	-120	-354	-374	-397	-328

Voorgestelde besluiten:

- De benodigde middelen voor de periode 2020 tot en met 2024 beschikbaar stellen uit de budgettaire ruimte
- Voor de vervanging van het meubilair van de commissiezaal Provinciale Staten, in 2020 een investeringskrediet van € 70.000 instellen, welke wordt afgeschreven in 5 jaar vanaf 2021.

4.6. Grondbeleid

4.6.1. Doorontwikkeling nota grondbeleid en kavelruilbureau

Ons grond- en vastgoed-instrumentarium staat altijd ten dienste van de provinciale opgaven en projecten. Onze rol en het beleid is beschreven in de nota grondbeleid. De huidige ontwikkelingen in het externe speelveld, zoals de omgevingswet en de daaraan verbonden Aanvullingswet Grondeigendom, NOVI en de Omgevingsvisie vergen nadere monitoring en doorontwikkeling van het beleid, en een innovatiever instrumentarium. In het coalitieakkoord hebben we deze ambitie ook al gedeeltelijke benoemd, zoals inzet en doorontwikkeling van stedelijke verkaveling en het kenniscentrum Grond & Eigendom. Hiervoor, maar ook voor procesmiddelen om extern onderzoek, consultatie- en voorlichtingsbijeenkomsten te kunnen uitvoeren, als ook om te komen tot een geactualiseerde nota grondbeleid, zijn echter nog geen middelen beschikbaar gesteld.

Een belangrijk uit te voeren onderzoek is 'Eigendom in Zeeland', dat het Kadaster in samenwerking met de Universiteiten van Wageningen en Nijmegen en het Instituut voor Agrarisch Recht voor de Provincie gaat uitvoeren. Dit grootschalige onderzoek zal een belangrijke pijler worden onder de evaluatie en actualisatie van de Nota Grondbeleid en voorstellen doen over nieuw instrumentarium (bijvoorbeeld langjarige pacht in relatie tot biodiversiteit).

Voorgesteld besluit: Voor de doorontwikkeling van de nota grondbeleid en daaraan gerelateerde instrumenten in 2020: € 216.000; 2021: € 179.000; 2022: € 178.000, 2023: € 152.000 beschikbaar stellen.

Het instrument kavelruilbureau wordt tot 2020 grotendeels gefinancierd vanuit POP3 middelen. Omdat deze POP3 subsidie in 2021 niet meer beschikbaar is, is voor continuering van dit instrument aanvullende dekking benodigd. Uiterlijk in het najaar 2020 leggen we u hiertoe een voorstel voor, zodat dit tijdig kan worden betrokken in de begroting 2021.

4.6.2. Ontwikkeling grondbank

In de nota Grondbeleid is met u afgesproken dat drie maal per jaar met u de voortgang met betrekking tot de grondbank en kavelruil wordt gedeeld. Voor de stand van zaken met betrekking tot de grondbank verwijzen wij naar bijlage 1. Uit deze bijlage blijkt dat de voorraad gronden en opstallen op dit moment een waarde van bijna € 39,3 miljoen vertegenwoordigen.

5. Financieel perspectief

5.1. Vertrekpunt

“...Desondanks zijn we van mening dat we met de voorstellen uit deze zomernota om te investeren in Zeeland, maar ook door het behouden van ruimte in het financieel perspectief voor tegenvallers, een solide vertrekpunt voor deze bestuursperiode hebben neergezet..”

Met dit citaat hebben we de zomernota 2019 afgesloten. Na de besluiten uit de nota resteerde een beperkte structurele budgettaire ruimte om tegenvallers op te vangen, een algemene reserve die ruimschoots in staat is om het benodigde weerstandsvermogen af te dekken en een investeringsagenda die ruimte biedt voor investeringen. Desondanks overschrijden onze ambities voor de noodzakelijke investeringen in Zeeland nog steeds de beschikbare middelen.

Het besluit binnen het IPO om te komen tot een structureel herstel van de weeffout (zie paragraaf 4.3.1) geeft ruimte aan het financieel perspectief. Knelpunten in de uitvoering vragen een oplossing en het herstel van de stelpost Provinciefonds, alsmede het inrekenen van de noodzakelijke indexeringen in de begroting, leggen een substantieel beslag op de financiële ruimte. In dit hoofdstuk gaan we verder in op de besluiten uit de Voorjaarsnota voor het financieel perspectief.

De huidige situatie brengt onzekerheden met zich mee. In de eerste plaats is onduidelijk of alle acties uit de begroting en deze Voorjaarsnota daadwerkelijk uitvoerbaar zullen blijken. Dat zou kunnen leiden tot onderuitputting. Het kan ook zijn dat budgetten anders ingezet moeten worden dan voorzien, dat investeringen naar voren worden gehaald, of dat steunmaatregelen meer middelen zullen vragen, waarmee financiële vraagstukken ontstaan. In het financieel perspectief houden we daarom rekening met een algemene reserve waaruit dekking van eventuele financiële knelpunten kan plaatsvinden. En mocht het noodzakelijk zijn, dan kan ook de ruimte binnen de investeringsagenda daar (versneld) voor ingezet worden. We vinden het noodzakelijk om juist in deze onzekere periode te blijven investeren in Zeeland. Daarom zetten we voorlopig in op een (beperkte) overprogrammering in de ambities die zijn voorgenomen. Op die wijze bieden we ook tegenwicht aan de mogelijke substantiële onderuitputting op budgetten.

5.2. Recapitulatie financieel meerjarenperspectief

Vanuit de principes in het coalitieakkoord zijn in de zomernota aanvullende middelen toegekend aan de investeringsagenda om de investeringsbehoefte vanuit de strategische opgaven zoveel mogelijk doorgang te kunnen geven. Daardoor resteert echter een beperkte budgettaire ruimte om met name structurele knelpunten te kunnen dekken.

Het vertrekpunt van dit financieel perspectief is gelijk aan de mutaties tot en met de 4^e begrotingswijziging 2020. Onlangs hebben wij de 5^e begrotingswijziging 2020 aan u toegezonden. Vooruitlopend op uw besluitvorming betrekken we de effecten daaruit ook in het financieel perspectief. Dat geldt ook voor de financiële verwerking van eindafrekening van de kredieten N62 (zie paragraaf 3.3.1).

Hieronder zijn de effecten op de budgettaire ruimte uit deze voorjaarsnota samengevat.:

(x € 1.000)	Paragraaf	2020	2021	2022	2023	2024
Stand na 4^e begrotingswijziging 2020		645	488	481	481	22.634
Effecten 5 ^e begrotingswijziging 2020		34				
Verwerking afrekening kredieten N62	3.3.1	366	366	366	366	366
Subtotaal na voorstellen in eerdere besluitvorming		1.045	854	846	846	23.000
Uitvoeringsprogramma's	3.4	-983	-1.086	-1.086	-1.056	-595
Personele consequenties lopende uitvoering	3.5	-1.654	-2.004	-1.851	-1.544	-2.884
Instandhouding infrastructuur	4.1.8	-593	-412	111	145	284
Wettelijke milieutaken	4.2	-130	-280	-120	-120	-254
Herstel weeffout provinciefonds	4.3.1		6.700	6.700	6.700	6.700
Ophoging stelpost provinciefonds	4.3.3		-4.483	-4.392	-4.006	-3.140
1 ^e ronde budgetbewaking	4.4	184	283	-329	-329	-329
Overige onderwerpen	4.6.6	-120	-354	-374	-397	-328
Grondbeleid	4.7.1	-216	-179	-178	-152	
Investeringsagenda toevoegen jaarschijf 2024	5.4					-21.000
Subtotaal na inrekenen voorstellen uit Voorjaarsnota		-2.466	-960	-672	88	1.454
Verlagen van eerder besloten toevoegingen aan investeringsagenda		1.000	1.500	1.500	1.000	
Taakstelling onderuitputting		1.750				
Budgettaire ruimte wordt		284	540	828	1.088	1.454

Uit bovenstaande samenvatting volgt dat de budgettaire ruimte ontoereikend is om alle ingerekende besluiten te kunnen dekken. Aangezien de ingerekende besluiten veelal een onvermijdelijk karakter hebben, verlagen we eerdere toevoegingen aan de investeringsagenda om daarmee ruimte te maken binnen de budgettaire ruimte. Omdat we verwachten dat de huidige situatie zal leiden tot substantiële onderuitputting van budgetten, vergroten we de ruimte voor het begrotingsjaar 2020 door een relatief beperkte taakstelling voor deze onderuitputting op te nemen. In ons Zomerbericht zullen we een (eerste) nadere doorkijk op de invulling van deze taakstelling geven.

De resterende budgettaire ruimte is beschikbaar om mogelijke toekomstige (structurele) knelpunten te kunnen dekken. Tevens hebben we in paragraaf 4.3.3. de stelpost provinciefonds verhoogd naar het maximale saldo, zodat eventuele negatieve effecten in de provinciefondsuitkering, alsmede indexeringen, ook opgevangen kunnen worden.

Voorgestelde besluiten:

- Een taakstelling onderuitputting in het begrotingsjaar 2020 opnemen van € 1,75 miljoen, waarvan uiterlijk in het najaar, tegelijkertijd met het aanbieden van de begroting 2021, een besluit tot invulling van de taakstelling wordt voorgelegd.
- In de begrotingsjaren 2020 en 2023 de oorspronkelijke toevoeging aan de investeringsagenda verlagen met jaarlijks € 1 miljoen. Voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 deze oorspronkelijke toevoeging verlagen met € 1,5 miljoen.
- In 2024 € 21 miljoen uit de budgettaire ruimte toevoegen aan de investeringsagenda.

5.3. Ontwikkeling algemene reserve en weerstandsratio

Op basis van de jaarrekening 2019 bedraagt de beginstand van de algemene reserve in 2020 € 21,2 miljoen. Tezamen met uw eerder genomen besluiten op de algemene reserve leidt de voorgestelde toevoeging van het jaarrekeningsaldo 2019 ertoe dat de algemene reserve tot eind 2024 beperkt groeit tot bijna € 21,8 miljoen. Afgezet tegen het benodigde weerstandsvermogen (€ 6,9 miljoen op basis van de jaarstukken 2019), is ratio 'algemene reserve' 3,2. Daarmee voldoet die meer dan ruimschoots aan het minimale niveau van 1,0.

Deze ratio maakt het mogelijk om de hiervoor genoemde verlaging aan de investeringsagenda te herstellen door hiervoor € 5 miljoen uit de algemene reserve beschikbaar te stellen.

Het verloop van de algemene reserve ziet er dan als volgt uit:

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Beginstand	21.241	23.823	20.809	17.795	16.795
Reeds eerder besloten mutaties (t/m zomernota 2019)	-1.514	-1.514	-1.514		
Voorgestelde toevoeging jaarrekeningsaldo 2019	5.096				
Onttrekking ten gunste van de investeringsagenda	-1.000	-1.500	-1.500	-1.000	
Eindstand	23.823	20.809	17.795	16.795	16.795

Na deze onttrekkingen bedraagt de ratio 'algemene reserve' 2,4, waardoor deze nog steeds ruimschoots voldoet aan het minimale niveau van 1,0. Daarmee biedt de algemene reserve nog steeds ruimte om eventuele toekomstige knelpunten te kunnen opvangen.

Voorgesteld besluit: In de periode 2020 tot en met 2023 in totaal € 5 miljoen toevoegen aan de investeringsagenda vanuit de algemene reserve.

5.4. Ontwikkeling Investeringsagenda

In paragraaf 3.4.2. hebben we de onttrekkingen uit de investeringsagenda ten behoeve van de bestedingsgerede projecten beschreven. Na verwerking van de voorstellen om vanuit de budgettaire ruimte en algemene reserve middelen aan de investeringsagenda toe te voegen, ontwikkelt die zich als volgt:

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Huidige stand investeringsagenda						52.887
Verlaging eerdere toevoegingen ten gunste van budgettaire ruimte	-1.000	-1.500	-1.500	-1.000		-5.000
Aanvulling uit algemene reserve	1.000	1.500	1.500	1.000		5.000
Beschikbaar in investeringsagenda voor keuzes Voorjaarsnota						52.887
Bestedingsgereed Voorjaarsnota 2020	-7.164	-6.319	-2.507	-1.672	-628	-18.289
Toevoegen jaarschijf 2024					21.000	21.000
Resteert na keuzes Voorjaarsnota						55.598
Verdere investeringsbehoefte	-1.785	-29.010	-23.475	-16.375	-16.125	-86.770
Overprogrammering						-31.172

Na het onttrekken van de bestedingsgerede voorstellen, alsmede het toevoegen van de jaarschijf 2024 aan de investeringsagenda, is tot eind 2024 nog ruim € 55,5 miljoen beschikbaar voor toekomstige investeringen. De overprogrammering bedraagt ongeveer 1,6, aangezien de toekomstige investeringsbehoefte tot en met 2024 ruim € 88,7 miljoen bedraagt. In deze investeringsbehoefte is voor € 19,8 miljoen aan projecten opgenomen die verbonden zijn aan de Regio Deal (ZiS 2.0), het realiseren van het Natuurnetwerk Zeeland in 2027 en voor een eventuele extra bijdrage in het kader van de Zuidwestelijke Delta.

De overprogrammering is substantieel, maar heeft tot op heden nog niet tot problemen geleidt. Mede door afhankelijkheden van (netwerk)partners kost het in de praktijk vaak meer tijd om tot een bestedingsgereed investeringsvoorstel te komen dan vooraf ingeschat. Dat heeft het effect dat de investeringsbehoefte naar latere jaren verschuift. Toch is het is echter te voorzien dat in toekomstige programmeringsrondes van de investeringsagenda scherpe keuzes gemaakt moet worden, zeker wanneer het nieuwe investeringen betreft die in het nu lopende of daarop volgende jaar dekking nodig hebben.

De huidige crisissituatie, waarin het Rijk forse uitgaven heeft aangekondigd om de economie van Nederland te ondersteunen, zouden in beginsel via de trap-op-trap-af systematiek van het provinciefonds tot forse accresstijgingen kunnen leiden. Echter, deze uitgaven vallen buiten de financiële kaders van het Rijk, waardoor deze naar verwachting slechts beperkte gevolgen hebben voor de ontwikkeling van het provinciefonds. Toekomstige circulaire's zullen daar meer duidelijkheid in geven, wat zo mogelijk ook ruimte kan bieden aan de investeringsagenda voor verdere investeringen in Zeeland.

Desondanks kan de huidige situatie ook nieuwe maatregelen voor Zeeland vergen, om zo maatschappelijke, sociale of economische gevolgen van de coronacrisis verlichting te kunnen bieden. Zoals hiervoor al uiteengezet biedt de algemene reserve daarin mogelijkheden, en dat geldt ook voor inzet van de vrije ruimte uit de investeringsagenda. De decentrale overheden zijn in overleg met het Rijk over compensatie van maatregelen die zij moeten treffen vanwege deze crisis.

In een tussentijds Zomerbericht zullen we zo mogelijk een verdere doorkijk geven in hetgeen deze situatie betekent voor Zeeland, maatregelen die nodig zijn om de effecten te dempen, als ook de gevolgen die het heeft voor de uitvoering van het coalitieakkoord. En misschien nog wel meer dan voorheen geldt ook in deze complexe situatie dat we het niet alleen kunnen. Samen met de Zeeuwse partners zullen we het verschil moeten maken.

6. Kaderstelling begroting 2021 en verder

6.1. Omvormen van de begroting naar de uitvoeringsprogramma's

In het coalitieakkoord hebben wij een onderscheid gedefinieerd tussen strategische opgaven en uitvoeringsprogramma's. Bij de opgaven gaat het om het vinden van oplossingen voor de grote vraagstukken die op ons afkomen. In de uitvoeringsprogramma's ligt het accent op de uitvoering van het beleid zoals dat nu geldt, en op de uitvoering die in de opgaven wordt ontwikkeld. Op dit moment sluiten de begrotingsprogramma's en de uitvoeringsprogramma's echter niet geheel op elkaar aan, wat tot verwarring kan leiden.

De uitvoeringsprogramma's kennen sterke inhoudelijke overlopen met de andere programma's en uiteraard ook met de strategische opgaven, die input leveren voor de uitvoering. Beleidsvelden die een directe wisselwerking met elkaar hebben zijn zoveel mogelijk geclusterd in de uitvoeringsprogramma's. In de zomernota 2019 hebben wij aangegeven hoe de uitvoeringsprogramma's inhoudelijk zijn opgebouwd.

Soms leidt de vertaling van samenhangende uitvoeringsprogramma's naar (gescheiden) begrotingsprogramma's tot spanningen. Zo is de doelstelling leefbaarheid in de begroting 2020 opgenomen in het programma regionale bereikbaarheid. In de opbouw van de uitvoeringsprogramma's heeft het echter een plaats gevonden in het programma 'iedereen telt', dat zich richt op leefbaarheid in brede zin, en waar ook sport, cultuur, cultureel erfgoed en evenementen zijn opgenomen. De beleidsvelden water, grondwater en waterkwaliteit zijn in de begroting 2020 opgenomen in het programma klimaat en energie, maar zijn door de sterke koppeling met de fysieke leefomgeving in het uitvoeringsprogramma 'Woonplaats Zeeland' opgenomen.

De omvorming van de begroting 2021 naar de uitvoeringsprogramma's betekent dat de programmahoofdstukken ongewijzigd blijven. Wel zullen met name een aantal doelstellingen onder een ander programmahoofdstuk geplaatst kunnen worden. In de begroting 2021 zullen wij in een vertaaltabel de substantiële wijzigingen zichtbaar maken ten opzichte van de huidige begroting.

Voorgesteld besluit: De begroting 2021 in lijn brengen met de beleidsvelden in de uitvoeringsprogramma's.

6.2. Toevoegen jaarschijf 2024

De Voorjaarsnota schetst het meerjarenperspectief 2021-2024 en de kaders voor de nieuwe begroting 2021, die wij in het najaar aan u voorleggen. In de begroting 2021 wordt de jaarschijf 2024 toegevoegd. Wij stellen voor de jaarschijf 2024 op dezelfde wijze in te vullen als de jaarschijf 2023, rekening houdend met reeds eerder genomen besluit voor toekenning van bedragen voor dat begrotingsjaar.

6.3. Indexering

Om prijsindexeringen op te kunnen vangen worden de materiële budgetten in de begroting jaarlijks geïndexeerd, conform de financiële verordening (artikel 3.6). Daarin is ook bepaald dat het percentage telkens voor een periode van 4 jaar wordt vastgesteld.

Met de begroting 2021 breekt een nieuwe periode van 4 jaar aan. Op basis van de voorgescreven berekeningswijze uit de financiële verordening volgt dat voor de begrotingsjaren 2021 tot en met 2024 het jaarlijkse indexpercentage 1% bedraagt. Daarmee blijft het percentage ongewijzigd ten opzichte van het nu geldende indexeringspercentage.

Voorgesteld besluit:

- Het percentage voor indexering van de materiële budgetten in de provinciale begroting voor de jaren 2021 tot en met 2024 op basis van de financiële verordening (art. 3.6) vaststellen op 1%.
- Op de materiële budgetten in de begroting 2021 en verder een indexering toepassen van 1%, waarbij voor een aantal specifieke budgetten, zoals opgenomen in paragraaf 6.3.3. een afwijkend indexeringspercentage wordt toegepast.

Bijlagen

Bijlage 1: Ontwikkeling grondbank en kavelruil

In de begroting 2020* is de volgende doelstelling afgesproken:

- 125 hectare: natuur, infra, water en overige doelen provincie waaronder Zanddijk, Absdale-hulst, N290, Waterdunen, 3e fase recreatieverdeelweg, uitvoeren heroriëntatieprocedure grond en gebouwen.**
- 15 kavelruilen
- 500 hectare landbouwstructuurverbetering
- Saldo € 200.000 inkomsten tijdelijk beheer
- Onderzoek uitbouw activiteiten in het stedelijk gebied
- Uitwerken plannen voor Kenniscentrum Grond en Eigendom

* Paragraaf grondbeleid - begroting 2020

** De te realiseren doelstellingen met betrekking tot doelrealisatie, kavelruilen en landbouwstructuurversterking zijn gemiddelden en een inschatting van een jaarlijks te bereiken resultaat. Deze gemiddelden gaan uit van de doelstellingen in de nota grondbeleid.

Algemene trend is (net als in 2019) dat de mobiliteit op de grondmarkt heel laag blijft tegen hoge prijzen. Er is nog steeds veel vraag naar grond vanuit de landbouwsector. Verwerven van strategische grond wordt daardoor bemoeilijkt. Desondanks is de grondvoorraad in de grondbank nagenoeg gelijk gebleven (minus 1 hectare). Met name de realisatie van natuurdoelen blijft achter op de planning, mede omdat we in het huidige stelsel sterk afhankelijk zijn van particulieren. U heeft ingestemd met een versnelling waarop wij acties aan het voorbereiden zijn. De moeilijke grondmarkt zorgt ook voor een lagere realisatie van het aantal hectares structuurverbetering. Het aantal kavelruilen en deelnemers verloopt wel volgens planning, maar de trend is dat op dit moment vooral kleinere kavelruilen, met als aanleiding een overheidsdoel, te realiseren zijn. Zo liggen er nog 3 kavelruilen met totaal 19 deelnemers en 80 hectare aan structuurverbetering bij de notaris voor afhandeling.

De gevolgen van de huidige crisis zijn voor ons vastgoed nog moeilijk te voorspellen. Vlucht van kapitaal in veilige beleggingen is (net als bij de vorige crisis) een reële optie.

In de onderstaande tabel is de realisatie over de periode 1 januari tot 30 maart 2020 aangegeven:

(Bedragen x € 1 mln.)	Per 1 januari 2020	Tot en met Voorjaarsnota 2020	
		€	Hectares
Stand aanwending krediet Grondbank Zeeland van max € 66 miljoen (gronden en opstallen)	€ 38,6	€ 39,3	
Aantal hectares Grondbank, waarvan	1.174		1.173
NPW	329		328
Overige strategische gronden	845		844
Aantal hectares /€ verworven, waarvan		€ 1,4	30
NPW		€ -	0
Grondbank Zeeland		€ 1,4	17
Overig		€ -	13

(Bedragen x € 1 mln.)	Per 1 januari 2020	Tot en met Voorjaarsnota 2020	
		€	Hectares
Aantal hectares / € verkocht, waarvan		€ 0,8	44
NPW		€ -	0
Grondbank Zeeland		€ 0,7	18
Overig		€ 0,1	26
Aantal transacties met winst			# percelen
NPW			2
Natuur			4
overige strategische gronden			6
cumulatieve winst		€ 0,3	
Aantal transacties met verlies			# percelen
NPW			0
Natuur			4
overige strategische gronden			0
cumulatief verlies		€ -	
Saldo bestemmingsreserve Natuur*	€ 7,1	€ 7,3	
Gerealiseerde hectares doelen			
Natuur**			14
Infra***			0
water****			25
overige, zoals.....			0
Gerealiseerde aantal kavelruilen met totaal aantal deelnemers met ha structuurverbetering			7 37 151

* De stand tot en met de Voorjaarsnota 2020 is exclusief het voorstel uit de eerste ronde budgetbewaking om € 3,5 miljoen aan deze reserve te onttrekken.

** Verwerving wordt gefaciliteerd door de grondbank en het Kavelruilbureau. Meestal is een particuliere terreinbeheerder de verwervende partij. Via de subsidieregeling SKNL worden deze doelen verantwoord.

*** Aankopen t.b.v. o.a. 3e fase Recreatieverdeelweg, landbouwroute Poortvliet, Othene zijn in voorbereiding

**** Waterdoelen worden voornamelijk door het waterschap verworven waarbij de grondbank en het Kavelruilbureau faciliterend zijn. De realisatie betreft een ruiling met het waterschap t.b.v. Waterdunen (voormalige) wegen en waterlopen.

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland

Fotografie

Beeldbank Provincie Zeeland

Bezoekadres

Provinciehuis, Abdij 6
4331 BK Middelburg

Contact

provincie@zeeland.nl

Vastgesteld door gedeputeerde Staten op 14 april 2020

